

BILTEN

JEVREJSKI PREGLED
SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

Godina XVII (LIV) • Broj 9 • Beograd • oktobar 2008. • TIŠRI-HEŠVAN 5769.

INTERVJU: EFRAIM ZUROF

**Hteo sam da budem
košarkaš NBA lige**

strane 8-10

Bat micva: Kćeri Zakona

strane 24-25

**ŠANA TOVA
5769.**

**Članovima jevrejske
zajednice u Srbiji
i inostranstvu**

želi Savez jevrejskih opština Srbije

PORUKE ISTORIJSKOG SKUPA U SUBOTICI:

Zajedno smo jači

strane 4-6

DA SE NE ZABORAVI

Ne svedoči lažno, osim...

Piše: Jasna Ćirić

Iako je mnogo vremena prošlo od kraja drugog svetskog rata, neki događaji još žive u našim sećanjima. Oni koji su preživeli ratne strahote i stradanja nikada neće moći da ih izbrišu. Početkom drugog svetskog rata Jevreji su proglašeni krivim samo zato što su bili to što jesu, kazna za tu „krivicu“ bila je njihovo istrebljenje sa kugle zemaljske. Većina je tada zatvarala oči i okretala glave, „niko nije video“ stradanje i ubijanje šest miliona dojučerašnjih „dobrih komšija“.

Ali postojali su malobrojni koji su se trudili da spase Jevreje i za vreme Holokausta, svesni da žrtvuju živote, ne samo svoje nego i svojih porodica. Tako hrabrih ljudi bilo je i u Zvorniku. Te blagoslovene duše Jad Vašem iz Jerusalima i Izrael nisu zaboravili. Jevrejska država te plemenite ljude proglašava pravednicima među narodima, izražavajući im tako zahvalnost i poštovanje. Ti pravednici nisu sačuvali samo živote Jevreja, nego čast i dostojanstvo ljudskog roda. Takvi su bili Bogoljub Stevanović i Ljubo Blagojević iz Zvornika.

Imena zvorničkih pravednika upisana su na zidu časti u Jerusalimu

Ratne 1941. godine, Aron Hajon, zamolio je Bogoljuba Stevanovića, da mu pomogne da dobije lična dokumenta. U to vreme su njihove dve porodice već živele u Beogradu. Trebalo je da Bogoljub posvedoči da je Aron „u stvari“ Aca Marković, Srbin, izbeglica iz sela Pilice kod Zvornika. Prihvatio je da mu pomogne ne oklevajući ni trenutka iako je dobro znao šta to znači. Tada su za izdavanje ličnih dokumenata bila potrebna dva svedoka, koji će garantovati za istinitost podataka. Aron i Bogoljub su se obratili još jednom Zvorničaninu i tražili njegovu pomoć. Bio je to Ljubo Blagojević. I on je, bez dvomljenja prihvatio da svedoči. Otišli su u Komesarijat za izbeglice, u Ulici Miloša Velikog u Beogradu. Na osnovu njihovih iskaza, svedočenja i stavljanja potpisa, Aron je dobio izbegličku legitimaciju. Taj dokument bio je Aronu Hajonu spas. Uspeo je da sa novom ispravom ode do Niša, gde su već bile njegova žena Sofija i kći Julijana (tada sa imenima Dara i Mirjana Marković) i pod tim lažnim imenom izdrži do kraja rata. Bogoljub Stevanović i Ljubo Blagojević, svojim potpisima pomogli su jevrejskom prijatelju da izbegne sigurnu smrt. Da su u lažnom svedočenju otkriveni spasa ne bi bilo ni jednom od njih trojice.

Bogoljub Stevanović i pok. Ljubo Blagojević su 1998. godine u Beogradu, proglašeni pravednicima među narodima. Nagrađeni su posebno izrađenim medaljama na kojima su upisana njihova imena, dobili počasnu povelju, a pripala im je i privilegija da njihova imena, sa ostalim pravednicima, budu upisana na Zidu časti u Jerusalimu.

Bogoljub i Ljubo na dodeli Medalje pravednika

Zvorničani Bogoljub i Ljubo, potpisali su, bez oklevanja, izjavu da je njihov prijatelj Jevrejin Aron Hajon, Srbin Aca Marković

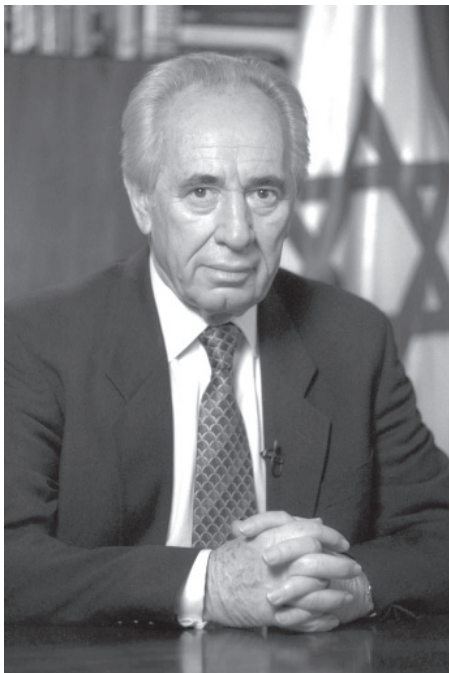

Bogoljub ratnih dana

Da su vlasti razotkrile prevaru spasa ne bi bilo ni za jednog od njih trojice

Čestitka

predsednika države Izrael Shimona Peresa

Zemlja mala poput Izraela nema druge mogućnosti sem da za veličinom traga u drugim oblicima. Mora da istražuje snagu duha, dubinu vere, sposobnost za inovativnost, i skrivena obećanja nauke

Jevrejskom narodu povodom Jevrejske Nove 5769. godine

Od svog osnivanja, pre 60 godina, Izrael dokazuje da je uprkos nedostatku zemlje i vode, izgradio jednu od najnaprednijih i najotpornijih ekonomija na svetu. suočavajući se sa izazovima koji daleko nadmašuju njegovu teritorijalnu i demografsku snagu, kao i sa spoljnim pretnjama, Izrael bez obzira na sve ustajava.

Tokom šezdeset godina od svog osnivanja, Izrael je vodio sedam ratova. Iako je imao manje ljudstva i oružja, oslanjao se na sebe i bio samouveren. Pobjede u ratovima omogućile su Izraelu da trijumfuje u svojoj borbi za mir i da potpiše mirovne sporazume sa Egiptom i Jordanom. Izrael i danas nastavlja pregovore sa Palestincima, nikada ne gubeći nadu da će sklopiti mir sa celim arapskim svetom.

Promovišući politiku mira i poštujući jevrejsku etiku „ljubi bližnjega svog“, održavajući sistem odbrane koji predupređuje opasnosti, promovišući snažnu demokratiju rukovođenu moralnim vrednostima ugrađenim u našu tradiciju, u stanju smo da dokažemo da ono što nam je dato na planini Sinaj nije izgubljeno u pustinji.

Ostvarenje cionističke vizije je inspiracija i za naciju i za državu. Osnivanjem države Izrael, jevrejski narod poverio je državi ulogu da čuva i razvija jevrejsko istorijsko nasleđe, na moralnim osnovama, proklamujući da su „svi ljudi stvoreni po liku Gospoda“.

Posvećen svojoj veri i vrednostima Tikun Olama, Izrael mora da nastavi da igra važnu ulogu u suočavanju sa globalnim izazovima budućnosti. Kao zemlja mala po teritoriji i broju stanovnika, moramo da budemo veći na polju nauke i da budemo svetska

laboratorija u potrazi za alternativnom energijom, uglavnom sunčevom, kako bismo smanjili zagađenje životne sredine i isušili petro-dolarsku močvaru koja sobom donosi terorizam.

Čovečanstvo će morati da obezbeđuje vodu kako bi zadovoljilo rastuće ljudske potrebe, sprečilo žeđ, i omogućilo uravnoteženu i održivu životnu sredinu za čoveka i prirodu. Izrael je u tom domenu postigao izvrsne rezultate i moramo nastaviti da ulažemo napore ka ostvarenju ovog cilja.

Takođe je neophodno da usavršavamo i inoviramo sistem obrazovanja koji bi bio usmeren na instrumente i sposobnost mišljenja, a ne pukog gomilanja činjenica. Istorijska snaga jevrejskog naroda uvek je bila zasnovana na sticanju i primeni znanja i to mora tako i da ostane.

U prošlosti smo već dokazali, a to moramo da nastavimo da činimo i ubuduće, da jevrejski narod može da bude predvodnik na putu ka modernizaciji i inovativnosti, da se izbori sa izazovima kao što su nasilje i sveprisutni terorizam s kojim je svet suočen.

Isto tako, moramo da rešavamo probleme sa kojima su suočene jevrejske zajednice širom sveta, poput asimilacije, rastućih razlika među zajednicama i sve veće potrebe jačanja veza između jevrejske omladine iz dijaspe i Izraela.

I baš zato što smo brojčano mali narod, moramo da ostvarimo veličinu koja je urođena ljudskim sposobnostima.

Roš Hašana Sameah!
Šimon Peres

PORUKA KONFERENCIJE U SUBOTICI

Zajedno smo jači

Piše: Saša Ristić

Od prvog dana, skupa predstavnika jevrejskih zajednica bivše Jugoslavije i gostiju iz Mađarske i JDC-a održanog 20. i 21. septembra u Subotici, pokazalo se da je projekat „Mišpaha“ nešto na šta se odavno čekalo. Sama ideja, kako smo pisali u jednom od prošlih brojeva, treba da bude ostvarena u dve faze. Prva je okupljanje „porodice“ i obnavljanje bliskih veza jevrejskih zajednica bivše Jugoslavije, a druga, stvaranje Stalne konferencije jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope. Skup održan u subotičkoj jevrejskoj opštini, brilijantno organizovan od strane gostoljubivih domaćina i njihovog prvog čoveka Roberta Sabadoša, protekao je u atmosferi potpunog razumevanja cilja zbog kojeg je sazvan.

U diskusijama delegata vođenim prvog dana, ne samo da nije bilo disonantnih tonova nego čak ni one žestine i neslaganja svojstvenih duhu naše tradicije po kojoj tamo gde su dva Jevrejina najmanje mora da bude bar tri mišljenja. Svi do jednog saglasili su se sa idejom da se oformi Stalna konferencija jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope, a mnogi izrazili i žaljenje što to nije urađeno bar tri godine ranije.

- Naš cilj je da zaustavimo asimilaciju, da pomognemo takozvanoj „četvrtoj generaciji“ da na način koji naša vera omogućava postanu Jevreji i da nas naslede u vođenju jevrejske zajednice, jer mi smo, manje više, svi u godinama kada bi trebalo da taj posao predamo mladim – rekao je Aleksandar Nećak nakon što je pozdravio prisutne. – Nama je, takođe, cilj da ugled u sredinama u kojim živimo zajednički dovedemo do nivoa respektabilnosti. Mi svi, izuzev Mađarske, pripadamo malim zajednicama i kao takvi nismo uvek u stanju da se nosimo sa problemima. Ako ja u Srbiji kažem da predstavljam zajednicu od 3.000 Jevreja, a zapravo nas po statistici ima 1.158 to ne predstavlja broj koji izaziva respekt, ali ako kažem da predstavljam Stalnu konferenciju jevrejskih zajednica koja broju šezdesetak hiljada ljudi, sa mađarskim Jevrejima još i više, onda to ne može da bude ignorisano. Naravno, tako udruženi učinimo da se naš glas čuje i u Evropskom jevrejskom kongresu i ne samo tamo nego i u ostalim jevrejskim institucijama.

Da bi potkrepio svoje reči, predsednik SJOS ispričao je događaj kojim je prisustvovao na jednom međunarodno skupu Jevreja.

- Predstavnik male jevrejske zajednice Portugala ustao je da iznese, po mom mišljenju, odličan predlog. Niko ga nije slušao, niko ga nije čuo, a njegov predlog čak nije ni uzet u razmatranje. Mi ne želimo da se to i nama dešava. Čak ni jedna Mađarska, koja je bila predložena da postane stalni član Evropskog jevrejskog kongresa, s obzirom na brojnost članova njene jevrejske zajednice, nije u tome uspela. Hoćemo da se izborimo da naša prava budu realno i pravedno zastupljena i u Evropskom jevrejskom kongresu i na svim drugim mestima.

Nakon postignute saglasnosti o ciljevima, sutradan se pristupilo usaglašavanju teksta Deklaracije o formiranju Stalne konferencije o saradnji jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope. Kada je i to bilo gotovo (delegatima treba čestitati na brzini) Deklaracija je svečano potpisana.

Na sastanku čelnih ljudi jevrejskih organizacija u republikama bivše Jugoslavije stavljen potpis na deklaraciju o formiranju Stalne konferencije o saradnji jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope

Rekli su:

Ognjen Kraus
Hrvatska:

- Mislim da je bilo krajnje vreme da se nademo i dogovorimo o saradnji, jer istorijski smo povezani, mnogi od nas su zajednički proveli mladost, a srećom i bez obzira na raspad Jugoslavije, uspeali smo da na neki način održimo odnose. Danas, kada su političke i sve druge veze uspostavljene, to možemo još bolje. Ovo je u prvom redu trebalo učiniti zbog mlade generacije, tim pre što nemaju jezičke barijere i što su im roditelji, dakle naša generacija, povezani. Takođe, interes nam je svima da se održimo na ovom području, a to ćemo lakše uspeti zajedničkim snagama.

Votin Demiri
Prizren:

- Ovaj vid druženja i saradnje daje nam novu snagu. Za nas sa Kosova i Metohije ovo je početak, za ostale tradicija u koju se polako i mi uključujemo. Za to što tako nije bilo poslednjih godina ne treba tražiti krivca.

Razlozi su poznati. Mislim da su se sada sve kockice sklopile u jedan obećavajući mozaik i zbog toga osećam lično zadovoljstvo, kao i članovi zajednice koju predstavljam. Šta očekujem? Pa, očekujem dalju razmenu mišljenja i saradnjukoja bi trebalo da nam svima olakša život, jer situacija, ne samo kod nas nego i u okruženju, ne šalje pozitivne signale.

**Aleksandar
Nećak**
Srbija:

- Vrlo sam zadovoljan rezultatima sastanka jer je na njemu iskazana zajednička želja za saradnjom, rešavanjem zajedničkih problema koji se uglavnom ogledaju u borbi protiv antisemitizma, zaustavljanju asimilacije, negovanju i očuvanju identiteta i tradicije, rešavanju problema restitucije... Od kakvog je značaja ovaj naš skup ilustruje i to da se mastilo naših potpisa Deklaracije nije čestito ni osušilo, već sam dao nekoliko izjava sredstvima informisanja među kojima i „Glasu Amerike“. Žao mi je što neki članovi Izvršnog odbora nisu dobro shvatili formu i sadržinu projekta „Mišpaha“, ali verujem da samo pitanje vremena kada će se i to dogoditi.

Svi ističu sa velikim zadovoljstvom okupljanje svih jevrejskih zajednica Bivše jugoslavije, ali upadljivo je neprisustvovanje delegata iz Slovenije...

- Tako je! Predsednik Judovne skupnosti Slovenije Andrija Kožar Bek, nažalost, nije mogao da bude sa nama iz razloga lične prirode, ali se javio da kaže da mu je zbog toga žao. Nadam se da će te probleme koje ima prevazići i da će se slovenačka jevrejska zajednica priključiti Stalnoj konferenciji vrlo brzo.

Savez jevrejskih opština Srbije, jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine, Koordinacija židovskih općina u Republici Hrvatskoj, Evrejska zajednica vo Republika Makedonija, Jevrejska opština Prizren i JDC – Program director for FY, dana 21. Septembra 2008. Godine, u Subotici donose

Deklaraciju

O formiranju Stalne konferencije o saradnji jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope

Sa željom da revitalizujemo međusobne odnose bratskih jevrejskih zajednica sa prostora bivše Jugoslavije i da te odnose učinimo bliskim, snažnim i stalnim, sa ciljem da zaustavimo asimilaciju, očuvamo naš identitet i našu tradiciju, da negujemo i ističemo vrednosti jevrejskog života i kulture.

Istupamo protiv antisemitizma ma gde se on pojavio.

Istupamo protiv podela unutar jevrejskih zajednica.

Aktivno učestvujemo u rešavanju problema takozvane „četvrtre generacije“.

Borimo se za ostvarivanje naših prava i ugleda u sredinama u kojima jevrejske zajednice deluju.

Zajedničkim stavovima želimo da postignemo da Stalna konferencija jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope učestvuju u radu Evropskog jevrejskog

kongresa, kao i u svim jevrejskim međunarodnim organizacijama, institucijama i fondacijama.

Predlažemo da se u okviru Evropskog jevrejskog kongresa oformi sekcija jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope.

Stalna konferencija je otvorena prema svim jevrejskim zajednicama jugoistočne Evrope.

Sa zadovoljstvom prihvatamo ponudenu finansijsku potporu JDC-a i predlog Jevrejske zajednice Mađarske o mogućnosti za edukaciju u jevrejskim obrazovnim institucijama Mađarske.

Obavezujemo se da ćemo omogućiti i pospešivati blisku saradnju jevrejskih zajednica i organizacija na čijem čelu se nalazimo i da ćemo ličnim primerima i angažovanjem doprineti realizaciji ciljeva navedenih u ovoj deklaraciji.

U Subotici, 21. Septembra 2008. / 21 elul 5768. Godine.

Deklaraciju su potpisali: Aleksandar Saša Nećak, predsednik SJOS, Jakob Finci, predsednik Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine, Ognjen Kraus, predsednik Koordinacije židovskih općina u Republici Hrvatskoj, Miodrag Todorović Kozma, predsednik Evrejske zajednice vo Republika Makedonija, Votim Demiri, predsednik Jevrejske opštine Prizren i Robert Djerasi, direktor JDC-a za zemlje bivše Jugoslavije.

Deklaracija

PORUKA KONFERENCIJE U SUBOTICI

Jakob Finci
Bosna i Hercegovina:

- Ovde u Subotici našli smo se u krugu prijatelja koji već godinama rade zajedno i uspeali da stavimo potpise na papir koji govori o tome da ćemo naš rad nastaviti i intenzivirati na dobrobit svih naših zajednica, bez obzira iz kojeg dela bivše Jugoslavije dolazimo, a sa željom da se cela stvar proširi i na jugoistočnu Evropu. Pitanje je da li ćemo mi ovim „spasiti“ jevrejstvo. Nećemo, jer ono je preživelo hiljade godina bez nas i siguran sam da će živeti bar još toliko. Ipak, dobro je da na ovaj način koliko toliko kanališemo svoje potrebe u jednom smeru, a taj je da ovoj saradnji damo novi kvalitet tako što ćemo kao jedan blok nastupati prema međunarodnim jevrejskim organizacijama.

Robert Sabadoš
Subotica:

- Smatram da je projekat „Mišpaha“ jedan od bitnijih u radu Saveza i ovo formiranje Stalne konferencije o saradnji jevrejskih zajednica jugoistočne Evrope je jedna sasvim nova dimenzija u odnosu na ono što smo radili proteklih 10 do 15 godina. Stekao sam utisak da nastavljamo tamo gde smo stali 1990. godine, ali ovoga puta na sasvim novim osnovama i sa našim prijateljima, ne samo iz bivše Jugoslavije nego i šireg okruženja. Pojavićemo se, dakle, sa jednim novim kvalitetom na nebu jevrejskog života Evrope. Mislim zato da svi treba da stanemo iza ovog projekta i da shvatimo da kao izolovane jedinice ne značimo gotovo ništa.

Miodrag Todorović
Kozma
Makedonija:

Od samog početka mi se ovaj projekat dopao, baš kao i strukturama Jevrejske zajednice Makedonije. Ovo što smo uradili je pravovremeni potez u ova, dopustite da kažem, teška vremena pogotovo za male zajednice kakva je moja. Ideja koja je započeta potpisivanjem Deklaracije je ujedno i časna u svojoj nameri da se Jevreji sa ovih prostora ponovo objedine. Ocenjujem ovaj projekat izvanrednim i želim mu od sveg srca da uspe.

Robert Djerasi
JDC:

- Pre svega sam se vrlo obradovao što sam imao priliku da vidim sve predsednike jevrejskih zajednica za jednim stolom. Mislim da se tako ostvario san koji smo sanjali poslednjih nekoliko godina. Prava je šteta što je politička deoba u bivšoj Jugoslaviji dovela jednim delom do razilaženja njene nekadašnje jevrejske zajednice. Te veze su prirodne, čak i kod mlade generacije. Tu su sećanja i osećanja, zajednička prošlost... Dobro je da su one sada učvršćene. Sada možemo, verujem, da zaboravimo na politiku, jer kakva god da je mi smo svuda i uvek – Jevreji. Zato treba da se okrenemo svojim potrebama i da poradimo na njihovom zadovoljenju. Takođe, vrlo sam srećan što je došlo do formiranja Stalne konferencije i što će se njena osnovna ideja razvijati i pozivanjem da joj pristupe Rumunija, Grčka, Turska, Bugarska...

Počelo je

Kao gosti, konferenciji u Subotici prisustvovali su predsednik Saveza jevrejskih opština Mađarske Peter Feldmajer i direktor JDC za bivšu Jugoslaviju Robert Djerasi. Obojica su pozdravili skup i odmah ponudili i konkretnu podršku. Gost iz Mađarske predložio je mogućnost edukacije u jevrejskim obrazovnim institucijama našeg severnog suseda što će sigurno biti od velikog značaja u cilju brige o „četvrtoj generaciji“, a gospodin Djerasi izrazio spremnost organizacije koju predstavlja da pruži potrebnu finansijsku potporu.

HOLOKAUST

ZLOČINI KOJI NE ZASTAREVAJU

Na sud pod stare dane

Der Schreibtischtäter: Milivoj Ašner

Piše: Aleksandar Lebl

U zavisnosti od težine krivičnog dela, posle izvesnog vremena od kada je ono počinjeno nastupa zastarelost, odnosno pretpostavljeni počinitelj se ne može goniti za njega. Čak može bez straha od kazne reći ili napisati da je uradio nešto što je bilo kažnjivo. Otud smo svedoci čestih napora branilaca pojedinih optuženih da na sve moguće načine oduže proces kako bi nastupila zastarelost. No ima zločina koji po međunarodnim propisima ne zastarevaju. To su, ne ulazeći u njihove detaljne opise, zločini protiv mira, ratni zločini, tj. kršenja međunarodnih zakona i običaja rata, zločini protiv čovečnosti i, najzad, to je genocid.

Trenutno se kod nas pominju imena trojice ljudi osumnjičenih da su tokom II svetskog rata na današnjoj teritoriji Srbije ili bivše Jugoslavije počinili neke od tih nezastarevajućih zločina. Dvojica su u desetoj deceniji života: Milivoj Ašner i Šandor Kepiro, a treći je, u drugoj polovini devete decenije, Peter Egner. Nijedan od njih nije dostupan našem pravosuđu, ali se nastoji da budu izručeni.

Sredstvo zločina - olovka

Milivoj Ašner bio je šef policije u Slavonskoj Požegi. Spada u tzv. Schreibtischtäter (počinioci za pisaćim stolom), kakav je bio, recimo, Adolf Ajhman, jer nije nikoga ubio svojom rukom, ali je progonio i izručivao ustašama Jevreje, Srbe i Rome, znajući kakva ih sudbina očekuje u Jasenovcu i na drugim stratištima. Ašner sada živi u Austriji, koja ga ne izručuje na zahtev Hrvatske, navodno zbog teške demencije i Alchajmerove bolesti. Međutim, davao je sasvim suvise i duge odgovore novinarima koji su ga intervjuisali. Sada će, tvrdi se, Austrijanci dovesti jednog švajcarskog lekara da utvrdi njegovo zdravstveno stanje. Mislio se da je austrijski državljanin, ali se ispostavilo da mu je to državljanstvo oduzeto, jer je zatražio hrvatsko. Tvrdio je kako bi rado otišao na suđenje u Hrvatskoj, ali to nije učinio, iako ga niko nije sprečavao.

Odlično znao šta radi

Šandor Kepiro bio je oficir mađarske žandarmerije u Novom Sadu i komandovao je tokom sprovođenja racije u tom gradu, kada je pobijeno najmanje 1200-1300 građana, (pominje se i 3000) od kojih su dve trećine bili Jevreji, zatim Srbi i pripadnici drugih narodnosti

(uvek se pominju i Romi, ali je njihov broj teško ustanoviti, jer su imali mađarska ili srpska prezimena). Kepiro, po obrazovanju pravnik, znao je da je ono što mu je naređeno da učini zločin i tražio je pisani nalog, koji nije dobio (s objašnjenjem: „takva naređenja se ne daju na papiru“). Tokom rata suđeno mu je pred mađarskim sudom, ali ne za zločin, već zato što naređenje nije došlo iz Budimpešte i što je naneta ljaga mađarskim oružanim snagama. Međutim, kaznu su poništile tadašnje nemačke vlasti u Mađarskoj. Krajem rata Kepiro je pobjegao u inostranstvo i godinama živeo u Južnoj Americi, a posle promene režima u Mađarskoj devedesetih godina vratio se, pošto je prethodno u ambasadi te zemlje u Argentini proverio da za njim ne postoji poternica. Stanuje na poznatoj adresi u Budimpešti.

Ćutanje je zlato

Peter Egner (86) je etnički Nemač, rođen u Crvenki, koji je prešao u Beograd i tokom rata radio za nemačku tajnu policiju (Gestapo). Pobjegao je u Nemačku, čije je državljanstvo dobio, a odatle otišao u SAD, gde je posle izvesnog vremena dobio američko državljanstvo. Naknadno je utvrđeno je da je tom prilikom prečutao ratnu biografiju, pa je u toku proces da mu se državljanstvo oduzme i on deportuje iz SAD. Najlogičnije je da to bude u Srbiju, gde se prikupljaju dokazi o njegovoj eventualnoj krivici za ratne zločine, na osnovu kojih će od SAD biti traženo njegovo izručenje. Tvrdi se da dokaza ima, ali su oni trenutno službena tajna. Egner je pre nekoliko godina s američkim pasošem posetio Crvenku, ali ga niko nije dirao. U našim medijima se pojavljuju razne informacije o njemu. U SAD je navodno izjavio kako je bio stražar prilikom odvođenja Jevreja u logor na Sajmištu od kraja 1941. do sredine 1942. godine. To ne može biti tačno, jer su Jevreji odvedeni na Sajmište od 8. do 12. decembra 1941, a likvidirani, u (samo jednoj) „dušegupki“ od marta do maja 1942. Nije bio, kakvih priča ima, ni vozač „dušegupke“, jer su imena dvojice vozača poznata (Gec i Majer). Egneru mediji pripisuju učešće u ubijanju od 17.000 do 150.000 ljudi. Kaže se da će biti optužen i za genocid, jer je, kao pripadnik Gestapoa, „imao nameru da istrebi jednu nacionalnu gupu – Jevreje u Beogradu“.

Komisija za praćenje antisemitizma SJOS predložila je Savezu jevrejskih opština Srbije i Jevrejskoj opštini Beograd da se, kada predmet bude predat istražnom sudiji, preko svojih pravnih zastupnika uključe u proces. To će omogućiti uvid u dokaze protiv Egnera i zahtev za njegovo kažnjavanje.

INTERVJU

EFRAIM ZUROF

Hteo sam da budem košarkaš NBA lige

Razgovor vodio: Saša Ristić

Razgovor sa Efraimom Zurofom, proslavljenim lovcem na naciste i direktorom Centra „Simon Vizental“ u Jerusalimu, omogućio nam je rabin Isak Asiel u svom domu na trećem spratu Beogradske sinagoge, veče uoči predavanja koje je njegov poznati gost održao znatizeljnim članovima Jevrejske opštine. Da bismo imali mira, rabi je ćerkice otpremio u jednu od skromno nameštenih soba, podalje od one u kojoj je Zurof, pomalo umoran, čekao da odgovori na već toliko puta postavljana pitanja. Ipak, bio je toliko fin da to osmehom prikrije. Teško je, razumećete, biti originalan u razgovoru sa njim.

Za svoj posao kaže da je jednom trećinom detektivski, pronalaženje ljudi, drugom, istoričarski, odnosno, traganje za dokazima, a preostali deo njegovog angažmana svodi se na lobiranje za stvaranje političke volje u određenim zemljama da se ti ljudi dovedu pred lice pravde. Danas je baš to, iznalaženje političke podrške za izvođenje zločinaca iz drugog svetskog rata pred sud najveći problem. U Srbiji on ne postoji i moglo bi se reći da kuca na otvorena vrata.

-Pozvao me je Vladimir Vukčević, glavni tužilac Srbije za ratne zločine, da se sretne i prodiskutujemo o mogućnosti da vaša zemlja zatraži ekstradiciju ratnih zločinaca Milivoja Ašnera, Šandora Kapiroa i Petera Egnera. Dakle, Ašnera iz Austrije, Kepiroa iz Mađarske i Egnera iz Sjedinjenih Američkih Država – bilo je prvo što nam je rekao.

● **Kakav je vaš odnos sa srpskim vlastima?**

-Mislim da u Srbiji postoji veliko poštovanje za ovo što radim. To je zbog moje uloge u pronalaženju ustaških zločinaca, u hvatanju Dinka Šakića i njegovog izvođenja pred sud i tako dalje. Ali to je s jedne strane, s druge, da bi Vlada bila u stanju da pomogne mora da ima veliku moć i da reši svoju međunarodnu poziciju... Da budem iskren, Srbija ima mnoge probleme. Ipak, ono što mogu da kažem jeste da ima mnogo dobre volje za mene u Srbiji, ali da se ta dobra volja ne pretvara uvek u akciju. Drugim rečima, osećam da je Srbija mesto u kojem me cene i uvažavaju, međutim da se to uvažavanje uvek pretvori u akciju nije tako jednostavno.

● **Šta ćete reći srpskim zvaničnicima sutra na sastanku?**

-Ako tužilac za ratne zločine i ministarka pravosuđa kažu da će zatražiti ekstradiciju ovo troje ljudi (Ašner, Kepiro, Egner) smatraću to svojom pobedom, ali, pre simboličnom nego stvarnom jer je potrebno mnogo pravničkog napora da se to učini. Ali važno je da Srbija pokaže da ima volju da to uradi.

● **Koliko ste do sada prikupili optužujućih dokaza protiv Petera Egnera?**

-Da budem iskren, ne mnogo. Vrlo malo znam o njemu. To nije moj slučaj i u njega nisam bio uključen.

● **Verujemo da ste upoznati sa svojevremenim suđenjem Andriji Artukoviću...**

-Nešto malo, da.

● **Onda vam je verovatno poznata teza gospodina Milana Bulajića, predsednika Fonda za istraživanje genocida, da je Artuković osuđen za dela za koja nema dokaza umesto da bude procesuiran za nedela za koja ih ima više nego dovoljno. Sve to da bi neko jednog dana mogao da kaže da je nevino osuđen.**

-Gospodin Bulajić ima zaista mnogo zasluga za svoj rad u slučaju Dinka Šakića, Jasenovca... ali ja se ne slažem sa svime što on kaže ili uradi.

● **Kako ste uopšte došli na ideju da vam lov na naciste bude poziv?**

-Mnogi ljudi me pitaju da li je to bio moj san. Ne, nije!

● **A šta je bio vaš san?**

Moj san je bio da budem prvi ortodokсни Jevrej in koji će da igra profesionalno košarku u NBA ligi, ha, ha! Zaista, bio sam dobar košarkaš.

● **Zašto ga niste ostvarili?**

To što sam posatao to što jesam sticaj je srećnih okolnosti, dakle, čista sreća. Bio sam prava osoba u pravo vreme na pravom mestu. Radio sam svojevremeno doktorat o naporima ortodoksnih Jevreja u Americi za spasavanje svojih sunarodnika za vreme Holokausta. Zbog toga sam morao da idem u Sjedinjene Države da pribavim dokumenta i podatke koji su mi bili potrebni. Tražio sam način da odem do Amerike i tamo provedem duže vreme, a da me to što manje košta, jer već sam bio oženjen i imao porodicu. Tada mi je „Vizental“ centar iz Los Anđelesa ponudio posao. U to vreme, krajem sedamdesetih, prošlog veka, američka vlada je počela vrlo ozbiljno da procesuiru nacističke ratne zločince. Njeni službenici su dolazili su kod mene u Centar i tražili da razgovaram sa preživelim da ih ohrabrim da svedoče, da ih faktički preporučim, jer

*Moja
porodica
ne misli
da je to
što radim
nešto važno,
ali me
poznaju
odlično,
pa i ne
pokušavaju
da me
zaustave*

su se bojali da im preživeli neće verovati. Pretpostavljali su da će, ako im „Simon Vizental“ kaže da mogu slobodno da sa njima razgovaraju oni to i prihvatiti. Poslali su iz Vašingtona istražitelja, nejevrejina, Bila Krejna da se sretne sa mnom. On je ostavio vrlo dobar utisak na mene. Bio je vrlo ozbiljan i vrlo posvećen tom svom poslu. Tada sam rekao sebi: „Slušaj, ako je ovaj momak, koji nije Jevrejin tako posvećen Šoa (Holokaustu) onda mora da postoji neki način da mu pomogneš!“ Tako je i bilo. Ja sam se složio sa njim da mu pomognem i došao na ideju da ustanovim jednu dokumentaciju o svim preživelim Holokausta i uz nju sve moguće podatke... Tako sam se ukuljučio u rad sa njima. Takođe, ima tu još jedna stvar, a ta je da sam, kada sam došao u Los Anđeles imao priliku da razgovaram sa Simonom Vizentalom koji je tada došao u posetu Centru, da se upoznam sa njim, čujem njegovu priču... Ostavio je snažan utisak na mene. Tako, kada sam se vratio u Izrael, ubedio sam kancelariju za specijalna istraživanja u Vašingtonu (Office of Special Investigation) da me unajme kao istraživača u Izraelu. I tako je počelo, radio sam za njih u Izraelu oko šest godina.

● **Poslednjih godina sve je više ljudi koji kritikuju to što radite pitajući se, otprilike: „Šta više juri te sklerotične i dementne starce koji su i onako jednom nogom u grobu?“ Šta kažete na takve stavove i razmišljanja?**

-Voleo bih da sam dobio dolar ili evro od svakog ko me je tako nešto pitao, verovatno bih danas bio milioner. Sada ću pokušati da vam u jednom minutu sažmem celu Toru.

**Ja sam
i detektiv,
i istoričar
i politički
lobista**

Prvo, prolazak vremena ni u jednom trenutku ne oslobađa ubice krivice za ono što su počinili. Drugo, ne mislim da ljudi zaslužuju medalju time što su doživeli starost. Treće, recimo da odredimo vremenski limit za krivicu i sudske procese za ubice. Kakva bi bila praktična posledica toga? Pa, takva da, ako ste dovoljno bogati, dovoljno pametni i dovoljno srećni da izbegnete pravdu dok ne dosegnete starost, bićete slobodan čovek, neopterećen genocidom u kojem ste učestvovali. I, četvrto, što je Simon Vizental često naglašavao, svaka žrtva zaslužuje da se učini napor i pronade njen ubica. Zamislite da prestane procesuiranje ratnih zločinaca, pa da vam dve sedmice kasnije dođe neko i kaže: „Pronašao sam ubicu svoje bake!“ Šta biste mu odgovorili? Možda: „Žao nam je, radnja je zatvorena, ne radimo više!“?

● **„Radnja“ koju vodite je vrlo specifična, mnogo košta, a ne donosi prihod. Kako se snalazite sa zatvaranjem finansijske konstrukcije, prostije rečeno, odakle vam novac za vaše aktivnosti?**

- Prvo, troškovi nisu baš toliko veliki. Samo naša kancelarija u Jerusalimu radi na otkrivanju nacističkih ratnih zločinaca. Ponekada to rade i u našim ofisima u Buenos Ajresu, katkad u Kanadi, ali u osnovi to radimo samo mi. Osim toga, taj naš ofis je vrlo mali, sa svega dvoje ljudi koji u njemu rade.

● **Koliko je još preostalo nacista da se pohvata?**

-To niko ne zna. Ali, znate, mnogi ljudi su počinili zločine kao vrlo mladi, a uz današnja medicinska dostignuća može se dugo poživeti. Ja imam teoriju po kojoj ljudi bez savesti žive duže jer nisu pod velikim stresom. Dakle, ima ih, a koliko to zaista ne mogu da vam kažem.

● **Dobro, a šta će biti sa „Simon Vizental“ centrom kada ne bude više živih ratnih zločinaca?**

- Već godinama „Simon Vizental“ centar stavlja u fokus i ulaže sve više napora u borbi protiv antisemitizma i to je danas,

*Grupa Hrvata iz Australije
mi je zapretila da će me, ako se
Milivoju Ašneru išta dogodi,
ubiti i da su za moje ubistvo
već spremili 25.000 dolara*

*Na internetu možete naći poruke litvanskih
nacista: „Ubijte Zurofa, ubijte Zurofa!“*

INTERVJU

EFRAIM ZUROF

U Srbiji me poštuju zbog uloge u hvatanju Dinka Šakića i još nekih ustaških zločinaca

u stvari, glavni njegov zadatak, a ne lovljenje nacista. Borimo se protiv antisemitizma, islamskog terorizma... Govorim vam šta radi Centar, a ne ja, ja sam samo jedan njegov mali deo, možda važan, ali, ipak, mali.

● **A šta ćete vi, kao njegov „mali deo“ da radite kada ponestane nacista za lovljenje?**

- Reći ću vam sada šta ja nameravam da radim. Antisemitizam je u čvrstoj relaciji sa Holokaustom. U istočnoj, postkomunističkoj Evropi, Holokaust je glavni razlog za antisemitizam...

● **Moram da vas prekinem, kako to mislite da je Holokaust glavni razlog, zar ne bi trebalo da bude upravo suprotno? Zar ne bi trebalo da pouke te tragedije umanje mržnju prema Jevrejima?**

- Trebalo bi, ali, nažalost, nije tako. Sada ću da vam objasnim, vidim da se čudite. U Zapadnoj Evropi Holokaust je kao neka antiteza. On je počinjen i sećanje na zločine pomažu društvu da se bori protiv antisemitizma. Tamo imate antisemitizam među muslimanima, među ekstremnim desničarima i ekstremnim levičarima. U Postkomunističkoj Evropi je upravo obratno. Glavni uzrok antisemitizma u postkomunističkoj Evropi u kojoj, izuzev u Rusiji, ne postoji ekstremna levica nego samo ekstremna desnica, jeste povratak jevrejske imovine i privođenje nacista pravdi. Sada se postavlja pitanje zašto? Razlog se može naći u istorijskim zbivanjima u tom regionu. Nivo kolaboracije sa nacistima u tim zemljama, Srbija je tu izuzetak, bio je vrlo visok i domaće stanovništvo imalo je aktivnog udela u zločinima nad Jevrejima, u njihovom ubijanju. To nije kao što je bilo u Francuskoj, Grčkoj, Norveškoj, Holandiji gde su saradivali sa nacistima, pomagali da se sakupe Jevreji, ukrcaju na vozove i otpreme u logore smrti, ali nisu direktno učestvovali u njihovom ubijanju. Ja to ne govorim da bi ih opravdao, ja ih ne opravdam, ali u istočnoj Evropi, Sloveniji, Litvaniji, Estoniji, Ukrajini, Belorusiji, Hrvatskoj, Rumuniji... sami su ubijali svoje Jevreje. Međutim, posle rata oni nisu mogli da se potpuno suoče sa tim što su radili jer su bili, mahom, pod sovjetskom vlašću. Moskva je bila ta koja je odlučivala o svemu pa i o tome šta će biti zapisano na spomenicima žrtvama nacizma, šta će biti napisano u udžbenicima istorije, pa su ljudi u tim zemljama to doživljavali kao komunističku propagandu i komunističke laži. Tek od 1991. godine došli su u poziciju da se pozabave svojom bliskom prošlošću. I sada šta se događa: ako bi te zemlje učinile ozbiljan napor da se suoče sa svojom prošlošću i dovedu svoje sopstvene ljude pred sud, to bi bio dramatičan korak u pravcu sagledavanja i prihvatanja sopstvene uloge u mračnoj prošlosti i

izgradnji bolje budućnosti. U praksi, ni jedna od tih zemalja nije učinila ozbiljniji napor da privede svoje sunarodnike, zločince, pravdi. To jednostavno nije politički popularan potez i te zemlje nemaju kuraži da ga učine. Umesto toga oni radije prerađuju knjige i udžbenike istorije i pišu – laži. Oni lažu o sopstvenoj ulozi u Holokaustu. Šta je to holokaust? „Holokaust je ono kada su ti nevaljali Nemci došli u Litvaniju i ubijali naše Jevreje... Kako je to strašno!“ piše, otprilike, u tim knjigama. To, naravno, nije tačno. Prema tome, moj cilj, na kojem sam već počeo da radim, jeste da formiram nove fondacije koje bi radile u okviru „Simon Vizental“ centra, koje bi se bavile posmatranjem svega što je u neposrednoj vezi sa Holokaustom u svakoj od tih zemalja, bilo da su to ceremonije, spomenici, knjige i da publikuju materijale koji će govoriti istinu. Mogu to biti memoari, dokumenti, filmovi... eto to je moj cilj.

● **Da li su vam ikada pretili?**

-Da, naravno! Kada je otkriven Milivoj Ašner, grupa Hrvata iz Australije mi je zapretila da će, ako mu se išta dogodi, ubiti mene i da su za moje ubistvo već spremili 25.000 dolara. Da će dati još više novca da se ubije predsednik Centra za ljudska prava u Hrvatskoj i hrvatska ministarka pravde. Na internetu možete naći poruke litvanskih nacista: „Ubijte Zurofa, ubijte Zurofa!“

● **Imate veliku porodicu, ženu, četvoro dece i četvoro unuka.**

Nalazite li dovoljno vremena da se, osim lovu na naciste i ostalim poslovima, posvetite njima?

-Samo, molim vas, nemojte to pitanje postaviti mojoj ženi, svašta će vam odgovoriti! Moja deca imaju 34, 32, 27 i 24 godine. Mi ne pričamo mnogo o tome čime se ja bavim, ali rekao bih da su vrlo ponosni na mene i da me podržavaju. Oni ne misle da je to što radim nešto veliko i naročito značajno, ali znaju me odlično, pa ni ne pokušavaju da me u tome zaustave.

U postkomunističkoj Evropi još se nisu suočili sa sopstvenom ulogom u ubijanju Jevreja tokom drugog svetskog rata

USTAŠLUCI

Sad je i meni puka film

Piše: Emil Vlajki

Pošto san se sa „Reporterom“ dogovori da napisan tekst za ovaj broj u vezi judskih prava u RH-oj, bija san pred velikim izazovom. U ovim vrućim vremenima nije lako afirmirati vlastiti narod i biti uvijek na nivou njegove tisućljetne kulture. Da bi do-bija inspiraciju, otiša san u Makarsku kako bi bija bliže svojim korjenima. Uostalom, dosta mi je bilo, u ovom entitetu, slušati srpsku nacionalističku retoriku podržavanu od Amera, a iza čega se kriju mnogo prizemnije stvari tajkunske naravi. Isto mi je tako bio pun kufer svih onih Bošnjaka koji iskorišćavaju svaku priliku, pa i sportske susrete, kako bi agresivno ispoljili svoje snove o budućoj bosanskoj damahiriji. Tija san duševno i fizički napunit svoje baterije u jednoj demokratskoj zemlji koja je ovakve stvari prevazišla. Hrvatska je, prema tome, bila najbliži raj za spoznaju potpunih judskih prava.

Šta da vam pričam. Milina je viditi prepune makarske plaže. Sve sam Hrvat do Hrvata. Došli i oni da se inspiriraju demokracijom, posebno iz privremene BiH i privremene Srbije. Doduše, mnogi od njih još uvijek ne znaju da su Hrvati jer ih niko ne uči da su dio naše nacije. Samo šta su različite vire: neki se islamizirali, a drugi ortodoksirali, ali su, izvorno, i daje naše cviče ka šta smo i mi njihovo. Izgubili su, doduše, ono što je kod nas najbolje: kulturu. Ali sve će doći na svoje. Hrvatska će ponovo na Drinu i sa Zemunom do Beograda, a ostatak će se takozvane Srbije ionako raspast, pa ćemo mi povratiti još neke, navodno srpske, teritorije di se govori čistom ijekavicom. Na koncu konca, kako bi se Europa uopće i mogla duhovno razvijati bez velike Hrvatske i njene kulture?

Ono ča me je fasciniralo dok san se uranja u morske talase mojih korjena, je hrvatska omladina, njena duboka svist i ponos o pripadnosti svom narodu. I to se posvuda vidi. Eto, prije petnaestak dana, usrid Makarske, nova generacija maturanata napravila je svoj srednjoškolski zbornik za uspomenu: dvi stotine primjeraka koji su se dilili svim makarskim ustanovama. U zborniku je naslikan cvit makarske mladosti. Cure i mladići na slikama odišu lipotom, zdravjem, produhovljenošću i unutrašnjom disciplinom. Da bi se momenat maturske slave još više istaka, na slikama dvanaestorice naših cura i mladića stoje pravi pravcati kukasti križevi! I umisto da hrvatski tisak, isto ka i nastavnici u toj školi, podrži jednu takvu originalnost, on je napa naše mlado cviče da su hitlerovci, da to podsća na koncentracione logore iz Drugog svetskog rata, na holokaust, i niz sličnih gluposti. Vidi se da su, na žalost, hrvatske novine postale židovsko-komunističke i srpske. A zna se da Židovi, zatim takozvani Srbi i komunisti ne poštuju Hrvate. Da ih stalno blate radi nekakvog Jasenovca di je poginulo jedva par desetaka tisuća judi, uglavnom Hrvata koje su Židovi, koji su upravljali logorom, osudili na smrt, što je naš predsjednik Tuđman, u „Bespućima“, naučno dokaza. Hrvatska vlada je dobro uradila što je od Jasenovca praktično napravila dičji vrtić. Dosta je više bilo hrvatsko-komunističke i srpske retorike o stotinama tisuća žrtava nastradalih u tom logoru! Bolje je, da se na tim prostorima dica ne traumatiziraju lažnim problemima i klevetama i da se mirmo igraju!

Sve u svemu, makarska omladina iz te škole se dostojanstveno

oglasila izvješćem u kojem znakovito pokazuje da su kukasti križevi, ustvari, indijske svastike stare više tisuća godina i da one primjereno označavaju dubinu i širinu kulture novoprispjenih maturanata. Jedino su, dakle, židovsko-komunistički i srpski provokanti jednu takvu originalnu manifestaciju hrvatske mladosti mogli pretvoriti u niz šporkih insinuuacija.

Ali slične manifestacije pučanstva odvijaju se diljem Lipe Naše. Eto, prije mjesec dana, najveći svitski pivač svih vremena i prostora i idol hrvatske omladine, Tompson, održa je koncert usrid Zagreba. Pedeset tisuća judi uživalo je u njegovim domojubnim pismama. Ali Židovi, komunisti i takozvani Srbi nisu ni to znali poštivati. Razvikali su se, da je to bila ustaška manifestacija. Smetalo im je ča je narod, u znak podrške, pruža jednu ruku u vis i vika: „Za dom spremni!“ Isto tako im je smetalo i to, ča su se cilo vrijeme čuli uzvici: „Ubijmo sve Srbe!“

Ograničenost ovih klevetnika je bez granica. Oni ne znaju da je naš narod duboko nacionalno svistan, human i suptilan. Pošto su svi takozvani Srbi ustvari Hrvati, samo druge vire, onda je jasno da mi ovakvim uzvicima nismo mislili na ubijanje pripadnika vlastitog naroda. Stoga je uzvik „ubiti sve Srbe“ simbolika za duhovno preobraćanje zalutalih ovčica, dakle pokrštavanje svih onih koji ne znaju da su Hrvati nego misle da su neke druge nacionalnosti. Pošto se na nekom koncertu ne može filozofirati, onda simboličko izražavanje masa mora poprimiti jezičke forme u obliku uzvika koji se mogu jedino od zlonamjernih krivo svatit. Jer svako pametan i suptilan, a koji poznaje duh hrvatskog naroda, je mora razumit da „ubiti Srbe“ može imati i druga, psihološka značenja, a ne samo ona primitivno-mesarska.

Hrvatska crkva je to uvidila. Ona zna da su Bog i Hrvati nerazdvojno povezani, i domojubna kakva je, pruža neprekidnu podršku hrvatskoj duhovnosti. Tako je biskup Jezerinac u zagrebačkoj katedrali, na sam dan hrvatske državnosti u lipnju, javno podrža Tompsona, citira ga je i završija misu sa ričima: „za dom spremni!“ Svaka mu čast jer je sada jasno da će Tompson, koji je službeno uša u crkvene molitve, u budućnosti biti predložen za novog katoličkog sveca! Pored Crkve, i devedeset danas najpoznatijih, hrvatskih intelektualaca, istovremeno su dali, u otvorenom pismu hrvatskoj javnosti, podršku tom budućem svecu-pivaču! Ali besramni ataci na hrvatsko domojubje se nastavljaju. Židovsko-cionistička, antihrvatska zavjera pruža svoje pipke po cilom svitu. Tako su, nedavno, Židovi natirali Europsku Nogometnu Federaciju da novčano kazni Fudbalski Savez Hrvatske zbog navodnog pivanja, od strane hrvatskih navijača, ustaških pisama prilikom europskog fudbalskog prvenstva.

Sad je i meni puka film. U ciglih petnajst dana, i bez ikakvog razloga, bija san svidok neprekidnih napada na mladu hrvatsku demokraciju. Toliko san bisan, da ću se i sam, u znak protesta, proglasiti ustašom i staviti staroindijski kukasti križ na svoju majicu. Pa šta ako su navijači i pivali ustaške pisme. Zar nije NDH bila izraz legitimnih težnji hrvatskog naroda? I to, kako za predsjednika Tuđmana, tako i za neke aktuelne BiH autore koji takve ideje, u obliku knjige, promoviraju usrid, navodno srpske, Banjaluke (!), a uz prečutnu podršku banjalučkih tiskovnih medija koji su prisustvovali tom povijesnom, kulturnom događaju.

Jedan velik morski „Čao!“

*Milina je
viditi
prepune
makarske
plaže.
Sve sam
Hrvat do
Hrvata*

KULTURA

KONCERT KOJI ĆE SE PAMTITI

Da je bolje bilo, ne

Užitak koji su nam priredili istaknuti jevrejski muzički umetnici iz naše sredine teško da će se ponoviti

Pišu:
Ljuba Mladenović
i Aleksandar Gaon

U sklopu napora čiji je cilj zblžavanje različitih nacionalnih i verskih sredina koje žive na starom kontinentu, Evropska unija je 1999. godine prihvatila inicijativu B'nei B'rita, najveće svetske jevrejske humanitarne organizacije da se u svim evropskim zemljama jednom godišnje obeleži Dan jevrejske kulture. Od tada, svake prve nedelje u septembru, organizuju se programi upoznavanja i podsećanja na jevrejsko kulturno nasleđe i tradiciju u gradovima Evrope u kojima postoje jevrejske zajednice.

Ove godine, 7. septembra, tema obeležavanja bila je muzika.

B'nei B'rit loža Srbija 676 organizovala je u Narodnom pozorištu u Beogradu koncert muzike jevrejskih stvaralaca u izvođenju jevrejskih umetnika iz naše sredine u režiji Branke Cvejić-Mezei. Odabir kompozicija i redosled izvođača delo su profesora Ladislava Mezeija. Program po tekstu muzikologa Ljube Mladenovića vodio je istaknuti dramski umetnik Dejan Čavić. Evo kako je bilo...

Na trenutak, scena, parter i galerija utonuli su u mrak. Uzak snop svetlosti reflektora odjednom je osvetlio prvu ložu na prvoj galeriji levo, odakle je započeo pev, jednoglasan, izvijajući se i preplićući sa svetlosnim snopom. Melodija je jednostav-

na, ali dovoljno slobodna da pevaču pruži priliku za inventivne varijacije. Hazan Beogradske sinagoge Stefan Sablić otpjevao je 122. Davidov psalm, sa jasnom porukom: „Neka bude mir oko zidova tvojih, Jerusalime“.

Tako je počelo.

Scena je bila aranžirana sa ukusom i merom: levo klavir, uz klavir harfa, a do nje, na postolju, zlatila se menora. Uz samu „rampu“, buket cveća formiran kružno. Desno na sceni, fotelja iz koje je dramski umetnik Dejan Čavić najavljiavao i objavljivao svaku numeru kraćim komentarijima. Tako su autori, nastanak dela i ukusi vremena povezani u jednu istorijsku nit i sve je postalo prisnije gledaocima. Na velikom video-bimu svaki komad pratila je odgovarajuća likovna scena.

Zvuci klavira i „Pesma bez reči“ Feliksa Mendelsona. Odgovarajuća numera koju interpretira doajen naše muzičke scene profesor Andrija Preger. Odgovarajuća jer... šta reći o nekome ko pleni svojom vitalnošću i vedrinom, čiji je celi život „Stoleće uz muziku“, kako glasi naziv knjige koja beleži sve glavno iz života i stvaralaštva ovog umetnika. Stranice ove knjige profesor Preger sažima u jednoj rečenici: „Zaista je velika sreća da se celog života baviš onim što voliš.“

Zaista, dodajemo mi, jedna pesma bez reči koja traje 96 godina...

Nova numera i nova muzička nada. Devetnaestogodišnja Maša Babić, student beogradske Muzičke akademije, izvela je virtuozni komad „Rondo kapričoza“ Feliksa Mendelsona. Posle njenog muz-

I, evo, po treći put, Mendelson, ali ne Feliks nego Mina, uz klavirsku pratnju Zorice Četković. Izvele su popularni komad „Nigun“ Ernesta Bloha

e bi valjalo

Stoleće uz muziku. Profesor Andrija Preger, devedesetšestogodišnjak, osvojio publiku vitalnošću, vedrinom i „Pesmom bez reči“ Feliksa Mendelzona

iciranja postalo je jasno zašto je osvojila brojne nagrade. Poslednja u nizu je prva nagrada za mlade talente Evrope, na ovogodišnjem takmičenju u Francuskoj.

I, evo, po treći put, Mendelson, ali ne Feliks nego Mina, violinistkinja, asistent na Umetničkom fakultetu u Nišu, uz klavirsku pratnju Zorice Četković. Izvele su popularni komad „Nigun“ Ernesta Bloha. Nastupila je još jednom, u drugom delu koncerta, svirajući „Recitativ i skerc“ čuvenog violinskog majstora Frica Krajslera, standardno delo na repertoaru velikih violinista.

A potom, malo krupniji rodak violine - violončelo. U rukama je profesora Muzičke akademije Ladislava Mezeija koji je, setimo se, dugo bio prvo čelo Beogradske filharmonije. Za klavirskom je ponovo profesor Zorica Četković. Izveli su „Kol nidrei“ Maksa Bruha. Profesor Mezei nastupio je i u drugom delu koncerta, odabравši neizbežni komad za violončelo „Molitva“ Ernesta Bloha. Čelo je po svom opsegu najbliže volumenu ljudskog glasa pa je tako zvučala i molitva pod prstima Ldiaslva Mezeija.

Tačku na prvi deo koncerta stavila je mecosopran Ivana Dimitrijević koja je, uz klavirsku pratnju Nevene Živković, otpevala kratku ali efektnu ariju Fenene iz opere „Nabuko“ Đuzepea Verdija. O vrednosti i popularnosti Verdijeve opere dovoljno je reći ovo: kao što je numera „Aleluja“ postala zaštitni znak oratorijuma „Mesija“ Georga Fridriha Hendla, tako je i numera „Hor Jevreja“ zaštitni znak opere „Nabuko“.

Čast da otvore drugi deo koncerta pripala je mladim umetnicima, bratu i sestri Erneu i Hildi Švan. Svirali su glavnu temu iz muzike za film „Šindlerova lista“, američkog kompozitora, dirigenta i pijaniste, našeg savremenika Džona Vilijamsa. Iako pisana za film, glavna tema se po svojoj umetničkoj ekspresiji i lepoti probila i zauzela mesto na dugoj listi proslavljenih dela klasične muzike. Dodajmo i ovo: Erne Švan je slobodni umetnik koji povremeno

nastupa u Novosadskoj filharmoniji, a njegova sestra Hilde je asistent na novosadskoj Muzičkoj akademiji.

Sledeći na programu su, jedan do drugoga, Luis Levandovski i Šalom Sekunda. Manje su poznati muzičkoj publici, iako prvi u svom muzičkom opusu ima i velike forme kao što su kantate i filharmonije dok je drugi poznatiji u svojoj sredini po operetama i vodviljima. U okviru programa, Levandovski je zastupljen solo pesmama „Kola nidrei“ i „Haškiveni“, a Sekunda pesmom „Mizmor šir Hanuka“. Pevao je tenor Nikola David, uz klavirsku saradnju Zorice Četković, redovnog profesora kamernе muzike i čembala na Muzičkoj akademiji u Beogradu, nezamenljive klavirske saradnice mnogih umetnika. Posедуje odnegovan ukus i tačno zna kada će solisti, vokalnоm ili instrumentalnom, prepustiti glavnu reč, a kada će ona, preuzeti dominantnu ulogu. I tenor Nikola David spada u afirmisane umetnike. Po završetku Muzičke akademije u Novom Sadu, usavršavaо se u Nemačkoj, gde uspešno nastupa kao koncertni i operски pevač. Uporedo sa ovim, Nikola David uči kantorsko pevanje. Da je izuzetan, dokazao je i interpretacijom pomenutih dela. Poseduje „noseći“ glas, snažan, prijatne boje, izjednačen u celom opsegu, od najdubljeg do najvišeg tona. Kretao se od pianisima do forte sa lakoćom i, u dva navrata, u fortisimu, pokazao maksimum svoga glasa. On insistira na muzikalnosti, a ne na snazi tona. Pleni to što frazira ne samo na logičnim zatvorenim melodijskim linijama nego i na pojedinačnoj reči. Krasi ga i izvrsna dikcija - sve se razume dok peva. A pevao je, ne zaboravimo, na hebrejskom i jidišu.

Finalnu numeru „Lugumbre i ditiramb“ za hor flauta i jednu harfu, iz opusa našeg kompozitora Enrika Josifa, izveli su članovi Hora flauta, pod umetničkim rukovodstvom Bratislava Đurića. Sve sami majstori, dostojni da krunišu jedno koncertno veče, odnosno više od toga - jednu proslavu.

Svemu su mnogo doprineli glumac

Dejan Čavić naracijom i Branka Cvejić-Mezei, koja je osmislila celi scenski nastup sa promenljivim likovnim sadržajima na video-bimu, u zavisnosti od numera. Dok je tekao Krajslerov „Rečitativ i skerc“ na video-bimu su se menjali likovi najvećih muzičara: od Jaše Hajfeca, Jehudija Menjuhina i Igora Ojstraha do naših savremenika Isaka Perlmana, Šloma Minca... Prilikom izvođenja „Lugumbre“, autorka se opredelila za potresnu figuru žene oborene glave, gotovo suznih očiju, što se savršeno uklapalo sa karakterom kompozicije, u značenju: tužno, žalosno... Finalni ditiramb pratila je likovna scena, uzvišena i svesno uklopljena sa karakterom kompozicije: na video-bimu veliki simfonijski orkestar dočarao je sam kraj koncerta-proslave, poput apoteoze.

Pod njegovim prstima violončelo peva - prof. Ladislav Mezei

Hvala bogu, tako je - nažalost

U okviru 49. oktobarskog salona, koji ove godine kuratira Bojana Pejić, istoričar umetnosti iz Berlina, pod nazivom "Umetnik-građanin / Umetnica-građanka-kontekstualne umetničke prakse", među osamdeset radova sa međunarodne scene, pojavice se i "Šugar - das unheimliche" autora Branimira Stojanovića. Rad "Šugar - das unheimliche", bavi se potpunim brisanjem iz javne istorije i sećanja početaka psihoanalize u Srbiji koji su vezani za Nikolu Mikloša Šugara, osnivača psihoanalize u Srbiji. "Hvala bogu, tako je-nažalost!" govori o nasleđu i značaju teorijskog opusa Nikole Mikloša Šugara, odnosno, razlozima zbog kojih, ni posle sedamdeset godina, kultura u Srbiji ne zna za nesumnjivo najznačajnijeg psihoanalitičara i teoretičara psihoanalize na ovim prostorima.

Osim Nikole Šugara u logorima smrti nacističke Nemačke nestali su njegova majka, brat i jedna sestra. Jedini preživeli član porodice, druga

U predavanju pod ovim naslovom, Branimir Stojanović pokušaće da objasni zašto je u srpskom društvu gotovo potpuno nepoznat Nikola Mikloš Šugar, osnivač psihoanalize na našim prostorima

sestra, pregurala je četiri logora smrti. Sedamdesetih, na podsticaj Petra Klajna, aktivno je učestvovala u rekonstrukciji biografije svoga brata.

Paradoks da osnivač psihoanalize u Srbiji nije pisao psihoanalitičke tekstove na srpskom jeziku, odnosno, da je njegov pisani opus i njegov značaj ostao potpuno nepoznat intelektualnoj i široj kulturnoj sceni Srbije i danas ostaje ključan problem za recepciju i vraćanje u srpsku kulturu i istoriju dela Nikole Šugara, a samim tim i vraćanje i otkrivanje značaja psihoanalize za kulturnu istoriju Srbije.

Nikola Šugar je napisao preko dvadeset tekstova od 1925 -1944. godine. Većina je objavljena u tada najprestižnijem internacionalnom časopisu za psihoanalizu 'Internationaler Zeitschrift für Psychoanalyse', a do dan danas nijedan nije preveden na srpski jezik.

Predavanje će se održati 23. oktobra u 18 časova, u Velikoj sali Jevrejske opštine Beograd, Kralja Petra 71-a, na drugom spratu.

Pisci, javite se

Radim antologiju poezije naših Jevreja. Zamolila bih sve koji žele da svoje, objavljene ili neobjavljene, radove prilože ovom izboru (tema je slobodna) iste proslede meni, a u slučaju da poseduju prevod (hebrejsko-srpski i obratno), i njega. Planirano je da antologija bude objavljena do sajma knjiga.

Molim da mi uz radove dostavite i kraću biografiju na adresu: Tatjana Cvejn, 24000 Subotica, Jovana Cijića 26 ili na cweyn@eunet.rs

PROMOCIJA

Zatočenik časti

Dana 17. Septembra, u sali Doma vojske u Beogradu, održana je promocija knjige mr Milisava Sekulića „General Danon – zatočenik časti“. Skup je organizovao Fond za istraživanje genocida.

Od medijatora skupa, novinara Dušana Milovanovića i njegovog kolege Slobodana Kljakića mogli smo čuti priču o sudbini generala Jugoslovenske narodne armije, koji je zbog viđenja izraelsko – arapskog sukoba 1967. godine, drugačijeg od onog koje su servirali „drugovi odozgo“, postao politički nepodoban. Za govornicom su bili njegovi drugovi i prijatelji dr Milan Bulajić, predsednik Fonda, Dušan Karić, ambasador SFRJ u penziji, autor mr Milisav Sekulić... Govorili su o njegovom zatočeništvu i bekstvu iz logora Jasenovac, borbi u partizanima, aktivnosti u stvaranju Balkanskog pakta između Jugoslavije, Grčke i Turske...

Promociji je prisustvovala i žena generala Morica Danona Miše, Natalija čiju je ljubav i iskreno prijateljstvo imao i u najtežim trenucima.

POSETA

IZ AKTIVNOSTI B'NEI B'RIT LOŽE SRBIJA 676

Član komisije za centralnu i istočnu Evropu B'nei B'rita Evrope razgovarao sa srpskim kolegama

Gospodin Josten u poseti porodici Ribner...

...i Rukuli Navonović Bencion

Hans Josten u Beogradu

Ložu Srbija posetio je ovih dana Hans Josten, član komisije za centralnu i istočnu Evropu B'nei B'rita Evrope, pripadnik holandskog B'nei B'rita i predsednik holandskog humanitarnog fonda Abas. U posetu je došao da bi govorio o delatnosti komisije, upoznao se sa radom i aktivnostima lože Srbija i čuo šta loža Srbija očekuje od komisije i samoga B'nei B'rita Evrope.

Na sastanku smo razgovarali o svim temama što je omogućilo da se upoznamo sa radom i očekivanjima svake strane.

Postojao je još jedan razlog posete Hansa Jostena, a taj je učešće holandske lože i humanitarnog fonda Abas u sufinansiranju projekta čišćenja stanova, zajedno sa ložom Srbija. U ovom projektu, koji traje skoro tri godine, holandska loža, krajem

B'nei B'rit Evrope, kao krovna organizacija svih B'nei B'rit loža našeg kontinenta, rad sa ložama pokriva kroz rad komisija čiji broj i zaduženja su definisana segmentima njihovih delatnosti.

Za ložu Srbija jedna od najznačajnijih komisija je komisija za centralnu i istočnu Evropu. Ona saradnjom i stalnim kontaktima sa ložama ovog dela Evrope, pomaže i podržava njihov rad. To je značajno, jer su gotovo sve lože u centralnoj i istočnoj Evropi ili obnovile rad ili bile osnovane posle pada Berlinskog zida, odnosno, najmanje 50 godina posle uništenja u Holokaustu, jer im nove, posleratne, vlasti nisu dozvoljavale rad. Delatnost B'nei B'rit lože Srbija obnovljena je 2004. godine, 63 godine od poslednjeg sastanka i Holokausta u čijem vrtlogu su nestali svi njeni tadašnji članovi.

Za sada u ovom delu Evrope ima petnaestak loža i sve nastoje da radom izdignu na viši nivo autoritet ne samo B'nei B'rita Evrope nego i sopstveni. U tome im pomažu sam B'nei B'rit Evrope i njegove komisije.

sledećeg meseca, završava dvogodišnje učestvovanje. Njime je obuhvaćeno jednomesečno detaljno čišćenje 21 stana članova zajednice koji su preživeli Holokaust, a ispunjavaju i neke druge dodatne kriterijume. Ulaskom holandske lože u sufinansiranje projekta, na tom poslu, čišćenju 21 stana mesečno, angažovane su profesionalno dve žene. Gost iz Holandije posetio je članove zajednice kojima su tog dana čišćeni stanovi: Rukulu Navonović-Bencion i Miroslava Ribnera i sa njima proveo neko vreme u prijatnom razgovoru.

Pomoć i olakšanje u organizaciji svakodennog života što ovaj projekat omogućuje ljudima koji su preživeli Holokaust, otvorio je potrebu iznalaženja sredstava za njegovo dalje nastavljanje na čemu se intenzivno radi.

Branko Šnap

Dnevni centar se pita gde ste

Piše: Olga Gabaj

Zabava

Zdravlje

Doktorica Lucija Rajner, već godinama uspešno „drži pod kontrolom“ srdašca naših najstarijih članova i svih ostalih u Lekarskom savetovalištu i Kardiološko – pulmološkoj ordinaciji. Prema tome, ako biste da se malo prokonsultujete sa njom o svom zdravlju, izvolite u Savetovalište. Ona vas tamo vas čeka sa medicinskom sestrom Radmilom Amodaj. Samo, nemojte naglo. Ne zbog srca nego zato što i tu postoji neki red. Procedura nije teška. Potrebno je samo da zakažete pregled kod referenta za socijalna pitanja Nine Atijas, volja vam lično ili na telefon: 26 22 449.

„Omladina“

Stalni posetioci i rado viđeni gosti u Dnevnom centru su članovi kluba „Zlatno srce“, „omladinci“ u najboljim godinama. Oni se okupljaju četvrtkom oko 10 časova. Žamor i smeh koji se tada čuju govori da im je lepo, da su se mnogo uželeli jedni drugih iako se vidaju jednom sedmično. Da im bude još lepše u Klub dovode prijatelje i rođake. Ako ste zainteresovani i u duši mladi, poletni i spremni za dobro druženje, dođite, biće još lepše.

Usluge

U okviru Dnevnog centra na raspolaganju su vam i razne usluge. Tamo vas čekaju pedikiri, frizeri, kozmetičari, a mogu vam i sašiti ili prepraviti staru odeću. Za vašu odeću i blistav ten pobrinuće se Svetlana Cica Zdravković i Luna Albahari. Cene svih usluga su niže nego bilo gde u gradu.

Zahvaljujući projektu koji je odobren od Austrijske vlade, Dnevni centar je opremljen novim televizorom sa flet ekranom, di-vi-dijem, kompjuterom... Prostor je opremljen sitnicama koje ambijent čine prijatnim mestom za boravak. Umesto da sa poznanicima sedite u nekom kafiću u kojem od glasne muzike nečujeti ni sopstvene misli, dođite, popijte čaj ili kafu, a možete i prijatelje povesti na ručak.

Košer kuhinja

Zahvaljujući projektu koji su podržali Klems konferens i JOINT, u istom prostoru, od decembra 2005. godine radi Košer kuhinja. Samo u prošloj godini spremljeno je više od 12.000 obroka. Tradicionalni prznici proslavljani su uz đakonije koje su spremale Nataša, Milkica i Vesna. Uz nadzor rabina Isaka Asijela i mašgihe Vesne Kovačević, svakodnevno se priprema hrana koja se i distribuira po kućama onih koji nisu u mogućnosti da dođu i ručaju u Dnevnom centru. Cena za naše starije članove je 100 dinar po obroku, a za one nešto mlađe 150. Profesionalno osoblje lako izlazi na kraj sa željama abonata. Takođe, ako ste zatečeni iznenadnim dolaskom gostiju, pa nemate vremena da im nešto ukusno pripremite, javite se Kuhinji na telefon 30 36 156 i potražite Vesnu. Olakšaće vam brigu i predložiti mogući meni.

Dakle, ako ste zainteresovani za bilo šta od ovoga što vam od srca nudimo, javite se menadžeru Dnevnog centra Olgi Gabaj na telefon: 064/455 98 25

SOCIJALNA SLUŽBA

Obaveštenje članovima zajednice koji su preživeli Holokaust

Javite se!

Podsećamo da su, kao i prethodnih godina, članovima jevrejske zajednice koji su preživeli Holokaust, od Kleims konferensa odobrena novčana davanja za programe zdravstvene zaštite, kućne nege i hitnih intervencija, popravki i nabavki kućnih aparata.

Njih mogu koristiti svi Jevreji rođeni do 15. Maja 1945. godine.

Projekat zdravstvene zaštite obuhvata naknadu dela troškova za: zdravstvene usluge, nabavku lekova i kućnu negu.

Deo programa koji se odnosi na plaćene zdravstvene usluge obuhvata, refundacije troškova za laboratorijska ispitivanja,

dijagnostiku, specijalističke preglede, stomatološke, ortopedske usluge, operativno lečenje kao i troškove rehabilitacije i prevencije tj. obezbeđivanje vakcina protiv gripa i refundaciju troškova za nabavku traka za merenje šećera u krvi.

Takođe, program se delom odnosi i na naknadu troškova za kupljene lekove na osnovu naloga lekara.

Administrator projekta je Olga Gabaj, telefon: 011/2622-449, svakog utorka i petka od 9-14 h.

Podsećamo i na novčana davanja za medicinske svrhe: hitne popravke, manje adaptacije, nabavku ogreva, grejnih tela,

ventilatora i slično. Njih mogu da koriste članovi zajednice - žrtve Holokausta čija su primanja ispod granice koju je odredio donator, a takodje je limitiran i iznos koji jedna osoba može koristiti jedanput godišnje.

Zahteve treba uputiti Savezu JOS, preko matičnih jevrejskih opština.

Koordinator projekta
Miroslav Grinvald, telefon: 011/2621-837

Podsećamo da su ova sredstva namenjena isključivo za preživle Holokausta i treba ih utrošiti do kraja 2008 godine.

SEKCIJA ZA HEBREJSKI JEZIK JOB

OGLAŠAVA POČETAK NOVE
ŠKOLSKE
2008 / 2009. godine

**KURSEVI POČINJU 15. OKTOBRA
(UČIONICA U PRIZEMLJU ZGRADE JOB,
U ULICI KRALJA PETRA 71/A)**

**POZIVAMO SVE ZAINTERESOVANE
POLAZNIKE NA PRIPREMNI SASTANAK
KOJI ĆE SE
ODRŽATI:**

**13. OKTOBRA 2008. U 18H
(Velika sala u prizemlju
zgrade JOB)**

Koordinator: N.PAPIĆ Predavači: J.KAMPOS, D.STOJANOVIĆ

SKOPLJE

Otkriven spomenik u Treblinkki

Kako javlja predsednik jevrejske zajednice republike Makedonije Miša Todorović Kozma, u Treblinkki, jednom od najozloglašnijih nacističkih konclogora iz vremena Holokausta, 24. septembra 2008. godine postavljen je spomenik za preko 7.200 makedonskih Jevreja koji su u njemu izgubili živote. Na spomeniku jasno piše: "Macedonia", pa je time otklonjena istorijska greška kojom su makedonski Jevreji stradali u tom logoru svrstani u jugoslovenske ili Bugarske punih 65 godina od toga kobnog 11. marta 1943. Godine. Ova nepravda je otklonjena posle dugogodišnjeg truda i nastojanja makedonske jevrejske zajednice. Otkrivanju spomenika prisustvovala su visoke političke ličnosti iz Makedonije i Poljske, kao i delegacija Jevrejske zajednice u Republici Makedoniji i delegacija Fonda Holokausta Jevreja Makedonije. Tim povodom je održana svečana i dostojanstvena ceremonija kakvu ovakav događaj zaslužuje, a kadiš je održao rabin Avi M. Kozma.

I reči, i dela

Posle posete izraelskog ambasadora, na vidiku kraj dugogodišnjim problemima

Piše: Jasna Ćirić

U Nišu je 2. septembra bio ambasador Izraela u Srbiji Artur Kol. Tom prilikom razgovarao je sa gradonačelnikom Milošem Simonovićem, koji je odnedavno na toj funkciji, kao i sa poslovnim ljudima u Privrednoj komori grada. Na poziv ambasadora i gradonačelnika, u popodnevnom časovima, razgovorima se priključila i Jasna Ćirić predsednica JO Niš koja je taj povoljan trenutak iskoristila da sa gradonačelnikom razgovara o dodeli prostorija za Jevrejsku opštinu Niš. Takođe, bilo je reči o stalnom čišćenju Jevrejskog groblja, postavljanju spomen table na zid Sinagoge u znak sećanja na Jevreje koji su tu živeli i o promeni imena Ulice R. Boškovića u Ulicu Davidovu u delu grada gde su nekada živeli Jevreji. Gradonačelnik je sve pažljivo saslušao i obećao da će pripadnici jevrejske zajednice Niša biti začuđeni brzinom kojom će rešiti njihove probleme i molbe.

Ambasador Izraela Artur Kol iskoristio je boravak u Nišu i za posetu Jevrejskoj opštini. Sa članovima zajednice zadržao se dugo u razgovoru.

- Bili smo posebno počastvovani njegovim dolaskom – kaže Jasna Ćirić, predsednica. - Ovo je prvi put da nas je u našim skromnom prostorijama posetio jedan izraelski ambasador. One su bile premale da prime sve članove koji su bili zainteresovani da razgovaraju sa dragim gostom.

Sutradan, odmah po poseti izraelskog ambasadora, Skupštini grada Niša i gradonačelniku Simonoviću, Jevrejska opština podnela je četiri molbe: za dodelu prostorija, kontinuirano čišćenje Jevrejskog groblja, postavljanje spomen table i promenu imena ulice. Za neverovati je da su gradski oci reagovali filmskom brzinom. Istog dana ponudili su izbor od tri lokacije u gradu za prostorije Jevrejske opštine Niš, koje su njeni predstavnici obišli u toku dana. Takođe, istog dana, direktor Komunalnog preduzeća »Mediana« razgovarao je sa predsednicom Jevrejske opštine i

Ambasador Izraela Artur Kol sa članicama JO Niš

tom prilikom obećao da će od naredne godine grad preuzeti brigu o čišćenju Jevrejskog groblja. O svemu tome Predsednica Jasna Ćirić obavestila je članstvo na vanrednom sastanku održanom isto popodne i pokazala snimke ponuđenih prostorija, da sami članovi odluče koje su najprihvatljivije za njihove aktivnosti.

Dva dana kasnije, gradonačelnik Niša M. Simonović i J. Ćirić posetili su Jevrejsko groblje. Čelnik grada na Nišavi se na licu mesta uverio u probleme jevrejske zajednice i uz prisustvo gradskog većnika M. Radovića i direktora Komunalnog preduzeća »Mediana«, čvrsto obećao da će oni od iduće godine biti rešeni. Takođe je zamolio da se Jevrejska opština što pre odluči koje od ponuđenih lokacija i prostorija najviše odgovaraju njenim aktivnostima, podsetivši još jednom da će, u slučaju da postoje još neki problemi, rado izaći u susret.

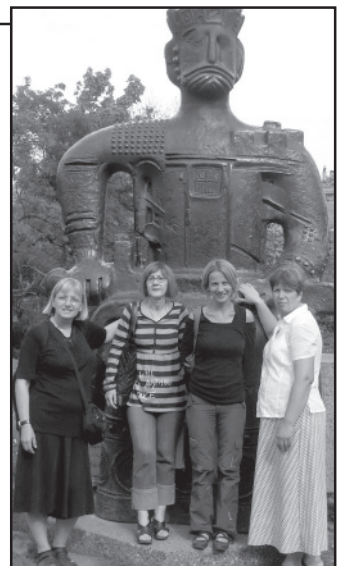
Gradonačelnik Niša: Pripadnici jevrejske zajednice biće začuđeni brzinom kojom ćemo rešiti njihove probleme i molbe

Dogodilo se još...

G.dja M. Miljković iz Odseka za gradjansku inicijativu Skupštine grada Niša razgovarala je sa predsednicom J. Ćirić o planovima i aktivnostima Jevrejske opštine za narednu godinu.

Svake godine JO Niš, za svoje članove priredjuje izlet. Tako su ovog puta članice Opštine 25. augusta 2008. bile na izletu u Ribarskoj banji i Kruševcu.

Tokom augusta Jevrejsku opštinu Niš posetili su bivši članovi, porodica Gedalja-Stojanović koja godinama živi u Izraelu. Bili su to divni trenuci razgovora i razmene uspomena.

Na izletu

EVROPSKI DAN JEVREJSKE KULTURE

Mladi muzičari oduševili

Piše: Ljiljana Lepuša

Ovog 7. septembra po 7. put smo obeležili Dan jevrejske kulture. Po neobično toplom vremenu sakupili smo se u našoj svečanoj Sali, a predsednica dr Ana Frenkel pozdravila je sve prisutne kao i predstavnike iz Pokrajine i Grada, Matice srpske i Muzeja iz Apatina. Organizator i koordinator programa ove godine je bila g-đa Edita Jankov.

Ove godine tema je bila muzika, pa su sadržaji podređeni tome. U prostorijama Art kluba postavljena je stalna izložba njihovih radova i kao i ranijih godina predstavljen naš novi kalendar koji je rezultat kreativnog rada članova Art kluba. Možemo da se pohvalimo i sa dva nova izdanja koja su ugledali svetlost dana zahvaljujući finansijskoj pomoći Pokrajine i Grada. Toplo im se zahvaljujemo na tome. Izašla je knjiga životnih priča predsednika JONS od 1945 do 2008. godine kao i divan Zbornik,

zbirka predavanja sa seminara o judaizmu održanog proletoš. Tekstove je priredila Gordana Todorčić.

Organizator g-đa Edita Jankov pozdravila je sve prisutne i rekla nekoliko reči o tradiciji Evropskog dana jevrejske kulture. Predstavila nam je predavače.

Prvo je to bila Olga Andraši nama dobro poznat dragi gost i organizator izložbi. Tema njenog izlaganja i male izložbe koju nam je pripremila bila je „Muzičari jevrejskog porekla sa ovih prostora“. Olga Andraši nam je govorila o Josipu Šlezingeru, osnivaču Srpske knjaževske bande, tvorcu i kompozitoru građanske muzike Kraljevine Srbije. Na video bimu smo odgledali i slušali nastup orkestra i muziku Pala Abrahama.

Drugi predavač bio je Teodor Popović koji je govorio o muzičarima jevrejskog porekla. Prvo je govorio o ruskom čelisti Danijelu Šafranu. Odslušali smo nekoliko inserata njegovog virtuoznog izvođenja, a govorio nam je i o nemačkom dirigentu Klempereru.

Pogledali smo izložbu keramike u Art

klubu, kao i eksponate Olge Andraši, na kojima je dominirao šofar – tradicionalni instrument Jevreja u koji se duva i za Novu godinu.

Posle divnog druženja uz zakusku, prešli smo u Sinagogu gde je održan koncert. Naša mala Opština iznedrila je niz mladih veoma talentovanih ljudi u raznim oblastima, a ovoga puta su došli do izražaja mladi talentovani muzičari: Filip Kranjac, učenik III razreda muzičke škole, koji je svirao harfu, Georg Šefer, učenik srednje muzičke škole svirao je violinu i violu i Mina Momčilović takođe je svirala harfu. Leon Kajon, student IV godine Akademije umetnosti u Novom Sadu i vođa našeg klezmer orkestra J'haz klezmori svirao je klarinet. Svi su virtuoznim izvođenjem obogatili ovo veče. Nastupio je i naš hor Hašira koji je kao uvek bio izuzetan, naš klezmer orkestar i meco sopran Nora Čonkić Petrović.

Veče je završilo na tradicionalnom prijemu u Gradskoj kući gde nas je srdačno primio gradonačelnik Igor Pavličić.

Izložba u Pinokiju

Jevrejska opština Zemun, u okviru proslave Evropskog dana jevrejske kulture, organizovala je predstavljanje svojih aktivnosti u proteklih deset godina. U izuzetno lepoj sali pozorišta Pinokio, prikazane su dve video izložbe o našem radu od 2000 do 2006. i 2006 do 2008. godine. Prikazivanjem dokumentarnog filma „Život posle smrti“, koji smo uradili za potrebe multimedijalnog CD o Jevrejskom groblju u Zemunu, ukazali smo na nove mogućnosti u turističkoj promociji Zemuna. Presentacijom našeg rada otvorili smo širom vrata boljem upoznavanju naše zajednice koja postoji na ovim prostorima već punih 269 godina. Za uspomenu na ovaj izuzetni dan, svaki posetilac dobio je multimedijalni CD o Jevrejskom groblju u Zemunu i kataloge o prikazanim izložbama. Zahvaljujući predusretljivosti ambasade Izraela bili smo u prilici da gostima prikažemo film „Izraelska nezavisnost – panorama Izraela“. Uz brojne ugledne goste iz Zemuna i Beograda, svojim prisustvom nas je posebno obradovala ambasadorica Kraljevine Belgije u Srbiji Nj. E. gospođa Denise De Hauwere.

N. Fogel

IZ JEVREJSKIH OPŠTINA

PANČEVO

Evropski dan jevrejske kulture

Već pet godina Evropski dan jevrejske kulture veliki je dan za članove Jevrejske opštine Pančevo. I ovoga puta imali smo želju da sto lepše ugostimo prijatelje, ali i da ih uz muziku, baš kao što se to radi širom Evrope, upoznamo sa bogatim jevrejskim kulturnim nasledjem i doprinosom ukupnom razvoju ljudskog društva.

U Centru za kulturu u Pančevu, 8. septembra 2008. godine predsednik Jevrejske opštine David Montijas, pozdravio je brojne posetioce, viđene ljude grada, goste iz drugih jevrejskih opština, prijatelje članova pančevacke jevrejske zajednice. Lidija Blagojevic upoznala je ukratko prisutne sa istorijatom i značajem ove manifestacije, a

potom smo zaplovili u svet nota.

Gospodin Ljuba Mladenović pričom nas je upoznao sa osobenostima i zanimljivoštim jevrejske muzike kroz vekove, a potom smo njene čari i osetili izvedbama Maše Babić na klaviru, Mine Mendelson na violini, violončeliste Ladislava Mezeija i jedinstvenim tenorom Nikole Davida, koji je ostavio poseban utisak na posetioce.

Prostor foajea Centra za kulturu je te večeri ukrašavala i izložba fotografija muzičara jevrejskog porekla uz kratke biografije, koju su priredili članovi Jevrejske opštine Pančevo, pa su prisutni mogli nešto više da saznaju o jevrejskom poreklu mnogih muzičara raznih epoha i žanrova.

Druženje je po tradiciji nastavljeno u

prostorijama Jevrejske opštine, uz dobro raspoloženje, slane i slatke specijalitete, pesmu i muziku uvek rado viđenog gosta, doktora Predraga Kona.

Za ovaj događaj, koji već godinama obeležava septembar u Pančevu, bili su zainteresovani i lokalni mediji. Članovi naše opštine gostovali su na TV Pančevo, a članci puni lepih utisaka sa ove manifestacije osvanuli su i u nedeljnicima "Pančevac" i "Pančevac pres".

Zahvaljujemo Savezu jevrejskih opština Srbije, B'nei B'ritu, gradu Pančevu, Centru za kulturu i Istorijskom arhivu našeg grada na pomoći u realizaciji ovog događaja.

Lidija Blagojevic

IZ JEVREJSKIH OPŠTINA

SOMBOR

Dogodine opet Duhovne večeri

Na sednici Izvršnog odbora JO Sombor koja je, posle duže pauze, održana 17. septembra, odlučeno je da se Roš Ašana obeleži u ponedeljak, 29. septembra, u duhu tradicije i običaja. Očekuje se da će ovoj svečanosti, pored predstavnika somborskih verskih zajednica, gosti biti i čelnici gradskih vlasti sa kojima malobrojna Jevrejska opština u Somboru godinama izvanredno saraduje.

Pored ostalog, bilo je reči o dosadašnjim aktivnostima u vezi restitucije i ovu informaciju članovi Izvršnog odbora JO Sombor su samo konstatovali. Istovremeno, Saša Cvejic, predsednik JO Sombor, saopštio je da će se od 21. do 23. novembra u organizaciji

JO Subotica održati Limud Kešet konferencija za koju zainteresovani mogu da se prijave u prostorijama opštine.

Saša Cvejic, predsednik JO Sombor izneo je podatak da je nedavno u Somboru boravio Aleksandar Serdar iz Ministarstva za manjine Republike Srbije, koji je inicirao oživljavanje Somborskih duhovnih večeri. Kako je tom prilikom naglašeno, postoji izvanredna želja gradskih vlasti i verskih zajednica da se ova manifestacija obnovi, a značajno je istaći da je gospodin Serdar obećao i finansijska sredstva. U Somboru su uvereni da bi se tradicionalne Duhovne večeri mogle održati naredne godine.

A.Sekelj

IZ JEVREJSKIH OPŠTINA

ZRENJANIN

Sve bilo je muzika

U prostorijama Jevrejska Opštine Zrenjanin u nedelju 07.09.2008. godine obeležen je Dan jevrejske evropske baštine.

Ovogodišnja tema je bila muzika i povodom toga je u saradnji sa Muzičkom školom "Josif Marinković" postavljena izložba fotografija na kojima su muzičari Jevreji ili jevrejskog porekla. Nadahnuto predavanje o njima održala je profesorka Zorica Milošević, a sopran prof. Ana Aleksić-Šajrer otpela je nekoliko kompozicija uz klavirsku pratnju

prof. Dobrile Kovačević. Predavanje je bilo o kompozitorima koji su stvarali tokom 19. i 20. veka (Đakomo Majerberg, Feliks Mendelson, Džordž Geršvin) kao i savremenim kompozitorima Đerđu Ligetiju, Džonu Vilijamsu... Takođe, bili su spomenuti i neki od najpoznatijih izvođača, pijanista Artur Rubinštajn, violinista David Ojstrah, Isak Perlman... Predavanje je bilo upotpunjeno muzikom i anegdotama vezanim za pomenute stvaraoce. Opština je bila otvorena od 17. časova za sve ljude dobre volje. Posle izlaganja prof. muzičke škole, u

Opštini je, zahvaljujući ženskoj sekciji, servirano skromno poslužnja vezano za naše praznike: humus, maces, hamanove uši. Nakon predaha smo sa dragim gostima izašli u centar grada, gde se tokom dana sa razglasa mogla čuti muzika jevrejskih autora, a u večernjim časovima priredjen je mini koncert grupe Maajan iz N.Sada.

Nosioci ovog lepog programa su Regina Milanov, Biljana Dimkić i Borislav Nuhanović.

Sanja Milanov

PUTOVANJA

LIMUD KEŠET SEMINAR U BUGARSKOJ, SEPTEMBRA 2008.

Plaža ili predavanja?

*Bilio smo jedini gosti iz inostranstva
među 570 učesnika iz Bugarske*

Piše: Vera Lukić

U regionu Nesebara na obali Crnog mora u Bugarskoj od 9. do 14. septembra 2008. godine održan je Limud kešet seminar. Jevrejska zajednica Srbije dobila je poziv za 25 članova po povoljnijoj ceni od 150 evra po osobi, a putne troškove je donirao JOINT. Na put je iz Srbije pošlo 12 članova zajednice - osmoro iz Beograda, među njima i predsednik Saveza JOS g. Aleksandar Nećak, troje iz Subotice i jedan iz Prizrena. Mi smo bili jedini gosti iz inostranstva, među 570 učesnika iz Bugarske.

Uspešno smo prebrodili put od Beograda duž cele Bugarske od zapada do istoka. Seminar se odvijao u prostranom modernom hotelskom kompleksu visoke kategorije "Sol Nesebar" u koji smo udobno smešteni. Program je bio veoma bogat, a izazov kupanja na obali mora ili u bazenima veliki, jer je vreme bilo toplo u sunčano.

Bilo je mnogo zanimljivih predavanja gostiju iz Izraela i domaćina, te je ponekad bilo vrlo teško načiniti pravi izbor. Predavanja su bila grupisana tematski po ciklusima. Tako je Jakir Englander doktor filozofije jerusalimskog univerziteta i osnivač međunarodnog pokreta "Deca za mir" održao predavanja iz ciklusa "Evropski heroji od Tore do današnjih dana" (Prvi evropski heroji - istorijat Avrama, Žene heroji, Kako se postaje heroj - Mojsijev život, Izraelski vojnik u kinematografiji, Heroji Holokausta). U zanimljivom ciklusu "60 godina Izraela" i "Judaizam i mistika" mladi izraelci Šmuel Fajfer i Majkl Laurens govorili su o izraelskim ratovima i promeni granica, savremenim problemima Izraela, vezi judaizma i mistike... Dr Julijana Farhi iz Bugarske, poznavalac sefardske tradicije, održala je predavanja iz te oblasti. U programu su sudelovali mnogi volonteri iz Bugarske - Rozi Berger predsednica ženske sekcije, Lika Aškenazi poznata pevačica izraelskih pesama,

Ida Aladžem, Ilona Josifova, Tanja i Berto Izrael, Lora i Slavjan, Poli Abadžijeva i drugi (predavanja, muzika, igre, joga, zdravlje i lepota). Bilo je i sportskih manifestacija. Svakodnevno se odvijao dečji program, a za odrasle je svako veče bio umetnički i zabavni program - Neptunovo veče, karaoke i dr.

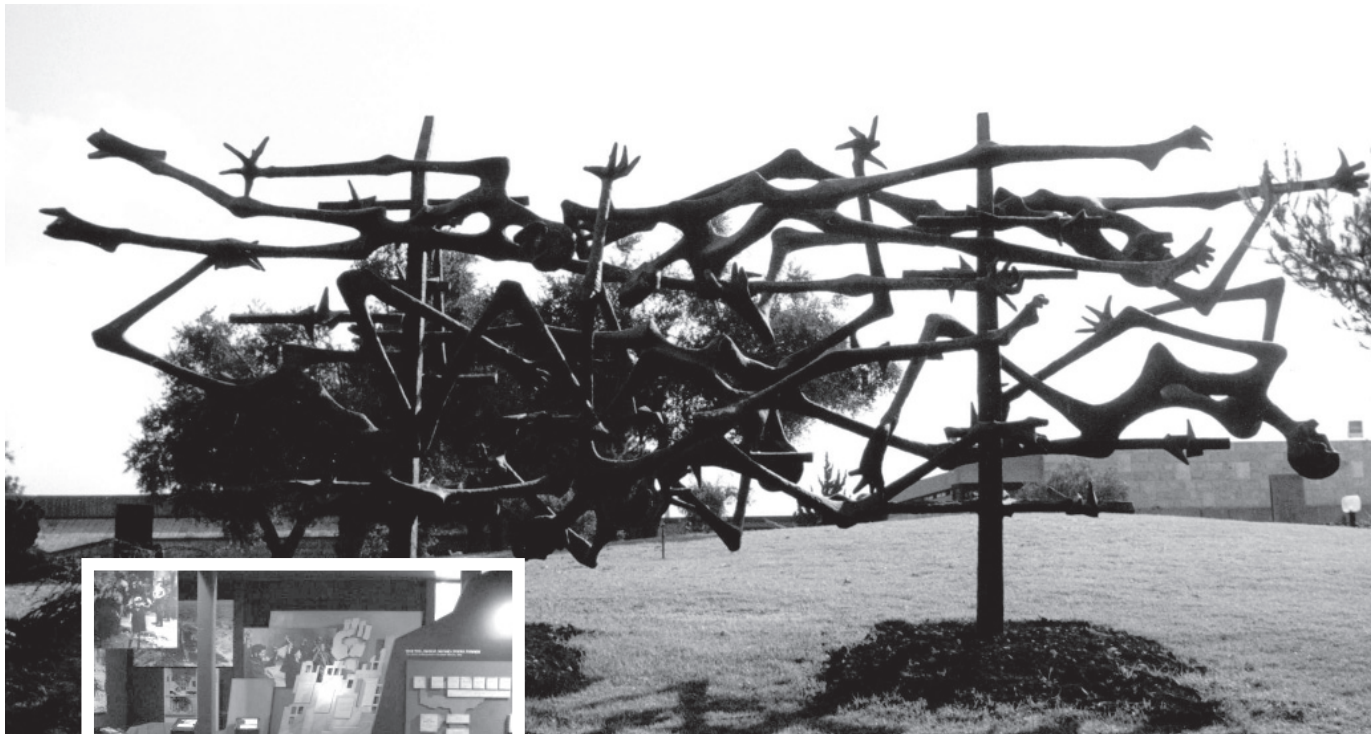
Iskoristili smo priliku da porazgovaramo sa Rozi Berger o radu njihove ženske sekcije i dogovorili se da ih pozovemo u Beograd. Centralni događaj na kojem su se okupili oko bazena gotovo svi, bilo je paljenje sveća i molitva za Šabat, Šabat večera. Poslednje večeri bio je veličanstven vatromet. Na ceremoniji svečanog zatvaranja sala je bila prepuna. Bilo je raznobojnih balona, zahvalnica, pozdrava, zajedničkih fotografija...

U toku seminara obišli smo divan drevni gradić Nesebar na poluostrvu okružen morem, koji je pored prirodne lepote i pravi muzej, jer je u njemu četrdesetak crkava iz raznih epoha hiljadugodišnjeg postojanja. Ponuden nam je i izlet brodićem na "nos" Emine - najistureniju tačku kopna na obali Crnog mora. U realizaciji ovog bogatog programa sudelovao je veliki broj volontera svih uzrasta, a sve se odvijalo pod budnim okom Julije Dandolove regionalne direktorke JOINT-a za Bugarsku. Mi smo, kao gosti, uživali posebnu pažnju Roberta Djerisija. Ostaje da se domaćinima zahvalimo na izuzetnom gostoprimstvu i ljubaznosti prilikom ovog jedinstvenog doživljaja.

*Predavanja su bila grupisana
tematski po ciklusima. Tako je
Jakir Englander doktor filozofije
jerusalimskog univerziteta i osnivač
međunarodnog pokreta "Deca za mir"
održao predavanja iz ciklusa "Evropski
heroji od Tore do današnjih dana"*

SEMINAR U JAD VAŠEMU

Od muzeja dva putića

Piše: Vesna Adić

Kao svake godine i ovog leta Muzej Holokausta Jad Vašem ugostio je polaznike edukativnog međunarodnog seminara na kojem su, od 28. jula do 14. avgusta, bile dve mlade istoričarke umetnosti iz Srbije Barbara Panić i Vesna Adić čije utiske donosimo u nešto kraćoj verziji.

Već na početku potrebno je napomenuti da je karakter seminara bio pedagoški – obrađivane teme, kako je program odmicao, sve više fokusirane na rad sa decom i predstavljanje Holokausta u učionici. Učesnici, koji su, uz dva-tri izuzetka, bili iz Kanade i Amerike, mahom su od učitelji koji predaju u jevrejskim školama. Ipak, prve sedmice spektakular predstavljenih informacija bio je veoma širok i višestruko koristan i za istraživače raznih profila. Prvih dana naša pažnja bila je napregnuta do krajnjih granica, te su nam se ta početna predavanja dobro urezala u sećanje.

Seminar je otvorio rabin dr Pesah Šindler, raspravljajući o teološkom pogledu na pitanja stradanja i izgnanstva, što je za prvo jutarnje predavanje, uz mnoštvo hebrejskih rabinskih izraza bilo prilično teško pratiti, ali je napor bio odgovarajuće nagrađen zanimljivošću i dubinom prikaza. Odmah zatim usledilo je izuzetno efektno izlaganje gospođe Šulamit Imber o edukativnoj filozofiji Međunarodne škole za studije Holokausta izneseno sa velikim žarom i jasno kultivisanim konceptom. Nakon jednog isečka iz dokumentarnog filma „Najduža mržnja – od krsta do svastike“

i pauze za ručak upoznale smo se sa katastrofalnim cenama kantine Jad Vašema, koje pri tom variraju u zavisnosti od raspoloženja kasirke. Site i zabrinute, vratile smo se na još jedno fantastično predavanje profesorke Rivke Fišman Druker, o judaizmu i antijudaizmu u srednjevekovnom hrišćanstvu. Posle popodnevne pauze, Sintija Vroclavski predstavila nam je „11th Hour Names Project“, odnosno metode kojima se Jad Vašem služi da bi osobama koje su stradale kao brojevi, i koje se u velikoj meri i dalje pamte kao brojka od „šest miliona“, vratio njihov identitet, lik i ime.

Naredni dan bio izuzetno zanimljiv i ne mnogo zahtevan. Dva uvodna predavanja održao je dr Rafi Vago, govoreći najpre o antisemitizmu u srednjoj i zapadnoj Evropi pre Holokausta, a zatim o savremenom antisemitizmu u evropskom i arapskom svetu. Na kraju dana koordinator seminara Avi Markovic, vodio je diskusiju o temama pokrenutim na dotadašnjim predavanjima.

Treći dan seminara bio je posvećen obilasku glavne postavke muzeja, otvorene 2005. u smelom arhitektonskom prostoru arhitekta Moše Safdija. Međutim, obilazak je bio kratak i usmeren samo na ono što bi moglo biti od koristi pedagoškim radnicima. Bilo nam je odmah jasno da ćemo se vraćati u postavku u sopstvenoj organizaciji čim nađemo vreme za to. Istog dana obišli smo i Dolinu zajednica, prostor na otvorenom, omeđen kamenim pločama, koje, gledano iz ptičije perspektive, obrazuju konture Evrope, i na kojima su dvojezično uklesana imena gradova, za svaku zemlju ponaosob. U tom ambijentu sa veoma tragičnom porukom imali smo priliku da vidimo ne baš uspele humoristički skeč (?) o Jevrejstvu iz Varšave XIX veka. Dan se završio svedočenjem dvoje preživelih – Hane

Predavanja kojima su prisustvovala naše istoričarke umetnosti bila su dobrim delom namenjena američkim i kanadskim učiteljicama, pa su, uz šarmantno izvinjenje predavačima, često „bežale“ sa časova da bi videle ono što im može biti od koristi u struci

Pik iz Nemačke, prijateljice Ane Frank, i Rut Brant, rumunske Jevrejke iz pobožne hasidske porodice.

Za petak je, s obzirom na Šabat, bila zakazana samo jutarnja tura obilaska Davidovog grada, koju je, kao i sve naredne ture ove vrste vodila Ilana Daskal.

Posle odmora koji nam je priušten za Šabat, u nedelju su predavanja nastavljena. Efraim Kej predstavio nam je različite struje u jevrejskoj politici predratne Poljske, podvlačeći kontinuitet između tadašnjih stranaka i njihovih naslednika u savremenom Izraelu. Tako smo došli do iznenađujućeg saznanja da sve tadašnje političke opcije, sa izuzetkom krajnje levog BUND-a, imaju svoje paralele u strankama modernog izraelskog parlamenta. Ništa manje zanimljivo predavanje održao je dr. Alan Rozen, govoreći o karakteristikama stvaralaštva pisaca Šolema Alejhema, Jakoba Glatštajna, Šloma Anskog...

S obzirom na to da se u drugoj sedmici nastava već počela oblikovati prema potrebama pedagoških radnika, nas dve smo se izgubile sa prvog predavanja, da bismo nastavile razgledanje izuzetno bogate postavke muzeja, kroz koju smo pre toga samo proletele. Posle odgledane prve četvrtine postavke, vratile smo se na predavanje o naci ideologiji i jevrejskom pitanju, koje je vodio David Bankier s tim da ostatak vidimo drugom prilikom.

Sledeći pogodan termin za dalje proučavanje Muzeja Jad Vašem bio je već sutrašnji dan, gotovo ceo posvećen tematici rada sa decom. U dogovoru sa gospodinom Avijem Markovicem otišle smo u obilazak postavke sa iznajmljenim audio vodičem. Naredni dan bio je rezervisan za obilazak Tel Aviva. Na putu do tamo zastali smo pored spomenika podignutog dobrovoljcima iz svih krajeva sveta, koji su učestvovali u ratu za nezavisnost Izraela 1948. godine. Preratno predavanje nije bilo naročito zanimljivo jer je upadljiv naglasak, pored brojnih vojnika iz drugih zemalja, stavljen na izvesnog Amerikanca Mikijua Markusa, o kome je snimljen film u holivudskoj produkciji. Potom smo stigli u Palmah muzej posvećen gerilskim vojnim jedinicama koje su mladi jevrejski useljenici, neposredno pred proglašenje države Izrael, formirali na tom području. I ovaj je muzej tehnološki veoma napredan ali ostavlja utisak kao da je namenjen deci. Enterijer je obrađen tako da simulira šume, bunkere, podmornice, podrume, a platforma na kojoj je postavljeno platno sa dosta naivnim igranim filmom ima mogućnost treskanja, podizanja, rotiranja i drmsanja, ne bi li se posetilac i sam osetio kao da je saborac mladih dobrovoljaca.

Mnogo zanimljivija i ozbiljnija bila je tura obilaska Hale nezavisnosti u kojoj je Ben Gurion 1948. proglasio rođenje države Izrael. Posle veoma dobrog i kratkog dokumentarnog filma imali smo priliku da čujemo smisleno i koncizno predavanje vodiča o redosledu priznavanja države od strane inostranih zemalja, o arapskoj reakciji, toku rata i epilogu, a sve to začinjeno sofisticiranim humorom na račun mentaliteta današnjih Izraelaca. Posle ove posete koja je bila pravo zadovoljstvo, mogli smo da biramo povratak u Jerusalim, ili ostanak u Tel Avivu. Jedan deo grupe, uključujući i nas dve, odabrao je Tel Aviv, jer je plaža bila suviše blizu da bi joj se moglo odleteti.

Narednih dana, s obzirom na tematsko sužavanje seminara, obišle smo sve sporedne postavke Jad Vašema: umetničku kolekciju, Digitalno-vizuelni centar, izložbu posvećenu preživelim žrtvama koje su se bavile dizajnom, pozorištem, slikarstvom, ili nekom drugom umetničkom granom, Dečji muzej, podzemnu spomen prostoriju posvećenu, takođe, deci postradaloj u Holokaustu, Sobu

Barbara Panić sa autorkom teksta

večnog plamena, spomenik ustanku u Varšavskom getu, i Vrt pravdnika. Takođe, sastale smo se, zahvaljujući zalaganju Avija Markovica, sa Sarom Pećanac, zaposlenom u arhivu, koja nam je pomogla u detaljnom obilasku kompleksa, kao i sa Suzanom Kokonen, direktorkom centra Hrišćanski prijatelji Jad Vašema, preko koje smo se obavestile o međureligijskim dešavanjima u Jerusalimu.

Još jedno značajno predavanje ticalo se Aušvic albuma, ali njime nismo bile preterano zadovoljne, jer se uprkos važnosti ovog dokumenta, koncept predavanja sveo na to da polaznici prepričavaju svoje impresije i asocijacije izazvane pojedinim slikama iz albuma.

Seminar se polako bližio kraju. Ponedeljak i utorak proveli smo na severu zemlje, gde smo obišli Galilejsko jezero, Roš Hanikra grotlo, vinariju na Golanskoj visoravni, Bet Alfa sinagogu iz VII veka, talmudsko selo, muzej Jad Lajeled posvećen deci i Ghetto Fighters House u kojoj je izložba posvećena otporu u getima. Odsedali smo u Mošavu Nes Amim, gde smo imali organizovanu večeru i obezbeđeno prenoćište. Ovaj izlet na sever imao je dvojni edukativno-rekreativni karakter, pa je njegov dobar deo bio zamišljen kao rasonoda i odmor posle dve sedmice intenzivnog seminara. U okviru te rasonode imali

smo priliku da vidimo još jedan detinjasti film o vinariji koju nam je predstavljao duh iz čarobne lampe, kao i da jašemo na magarcu u abajama i sa turbanima na glavama u talmudskom selu.

Poslednjeg dana boravka odlučile smo da se pojavimo samo na prvom predavanju i odslušamo izuzetno zanimljivo izlaganje o antisemitizmu i poricanju Holokausta u arapskom svetu i dobili na poklon DVD sa kraćim snimcima emisija bliskistočnih televizija koji to potkrepljuju. Nakon toga, morale smo da napustimo Jad Vašem, da bismo u gradu otišle u obilazak Italijanske sinagoge i muzeja u njenom sklopu. Po povratku u hotel, preostalo je samo da spakujemo kofere i sa žaljenjem napustimo Jerusalim, umorne i pune utisaka.

Nema dalje

Novo krilo Jad Vašema, otvoreno 2005. godine, predstavlja najsavremenije dostignuće muzeološke prakse. Izloženi materijal, osim klasičnog izlaganja artefakata u zastakljenim vitrinama i na zidovima, predstavljen je i ambijentalnim instalacijama (rekonstrukcije čitavih soba i delova ulica) audio i video materijalom, interaktivnim elementima koje posetilac sam otvara, zatvara, sluša, istražuje, i povrh svega toga, sugestivnom arhitekturom, koja dramatičnim skretanjima, preprekama u vidu žica i pukotina u podu, smanjenim ili pojačanim propuštanjem spoljašnjeg svetla, širenjem i sužavanjem prostora, potpuno aktivno učestvuje u postavci, mnogo doprinoseći poruci koju Jad Vašem treba da izazove u posmatraču. Vrhunac takvog koncepta jeste plato na samom kraju izložbe, koji se u vidu raširenih ruku otvara prema panorami Jerusalima, sugerišući nadu u bolju budućnost, i svojevrsnu pobedu koja je stvaranjem sopstvene države, ipak, krunisala sve patnje jevrejskog naroda.

SVEČANOST U BEOGRADSKOJ SINAGOGI

*Do nedavno
su Sandra i
Šajen, dve tihe
i nežne devojčice,
uživale „bonus“
na Nebu,
ali sada su
verski
punoletne
i to više
ne važi
– Mazal tov!*

Kćeri Zakona

Piše: Jelena Kalderon

Kišovito šabatnje jutro 12. elula 5768. godine. U u beogradskoj sinagogi Sukat šalom sprema se početak šaharita - jutarnje službe. Članovi minjana polako zauzimaju mesta u srednjem redu. Ove sedmice im se pridružuju gosti iz Britanije i Izraela. Rabin Asiel, hazan Sabljic i gabaj Dragić su na bima. Neke žene sede u donjem delu hrama, neke na galeriji. Deca jure oko klupa, penju se na bima i zatvaraju krug na vratima sinagoge. Uobičajena slika za svaku subotu. Ove sedmice slika je, ipak, malo drugačija. Sprema se redak događaj u našoj maloj zajednici, bat micva Sandre i Šajen Feldman-Kovačević.

Služba počinje, tišina preplavljuje sinagogu, prekidana šuškanjem namlađih. Nižu se blagoslovi i hvalospevi. Približava se trenutak vadenja Sefer Tore. Dve tihe i nežne devojčice, Sandra i Šajen, sede sa majkom Suzanom i bakom Dijamanti Beraha-Kovačević, čekajući zvanični trenutak koji će obeležiti njihovo versko punoletstvo. Ostavljaju utisak smirenosti i spremnosti da preuzmu odgovornosti i obaveze kćerki Zakona.

Sefer Tora se vadi iz ehala, nosi se kroz sinagogu i spušta na teva. Sledi Keriat aTora, parašat Ki Tece, 21:10-25-19. Ovonedeljna paraša je, na neki način, izuzetak od pravila u Petoj knjizi Mojsijevoj, Devarim ili Ponovljeni zakoni. Dok se prethodne parašijot bave proteklom istorijom i budućom sudbinom jevrejskog naroda, kako u zemlji tako i u galutu, ovonedeljna paraša liči na parašijot Mišpatim iz Knjige Izlaska i Kedošim iz Knjige Levita, koje su prepune zapovesti i alahičkih odredbi. Ovaj prekid u logičkom toku parašijot navodi na ideju da jedna od poruka parašat

Ki Tece jeste da jevrejska istorija, život i sudbina zavise od odnosa naroda Izraela prema zapovestima, njihovom držanju i poštovanju prema alahičkim standardima. Neobična koincidencija sa životom porodice Beraha-Kovačević.

Po jevrejskom zakonu, svaka jevrejska devojčica postaje bat micva kada napuni dvanaest godina. Kao bat micva, ona preuzima obavezu držanja zapovesti zapisanih u Tori i interpretiranih od strane rabenu Mojsija, naših proroka, učitelja i rabina. Kako u zajednicama koje vode ortodoksni rabini, ne postoji običaj da žene izlaze na Toru, tako ni devojčice koje postaju bat micva ne čitaju odeljak iz Tore. Zato su naše slavljenice, u skladu sa običajem, izabrale da pročitaju molitvu Šema Izrael. Nije nam promaklo da je Sandra, za sestru i sebe, pročitala molitvu na perfektnom hebrejskom, sve sa grlenim „he“. Kada su završile, članovi zajednice, predvođeni rabinom Asijelom pevali su Mazel Tov BeSiman Tov...

Sandra i Šajen su rođene u Izraelu, u Tel Avivu, gde su rasle i završile prvi razred osnovne

Približava se momenat vađenja Sefer Tore. Devojčice sede sa majkom i bakom, smireno čekajući trenutak koji će obeležiti njihovo versko punoletstvo

škole. Školovanje su nastavile u Beogradu, perfektno vladajući srpskim jezikom, čemu mogu da zahvale baki Dijamanti koja ih je, iz najplemenitijih namera, ne odustajući ni jednog trenutka, njemu naučila.

Pre čitanja Šema, rabin se obratio sestrama rečima učitelja koji ih je podsetio da su do sada bile deca i da su na Nebu imale mnogo bonusa. Od ovog dana, postale su verski punoletne, prihvatile su držanje zapovesti, ali da, pošto su još mlade, imaju malo prestalog bonusa. Rabin nam je rekao da je činom sticanja verskog punoletstva Šajen i Sandre, ispravljena mala istorijska nepravda prema mami Suzani i baki Dijamanti, koje zbog teških društvenih okolnosti nisu imale svoje bat micva. Ovakav razvoj događaja je našao svoj smisao u parašat Ki Tece, koja poručuje da budućnost pripada onima koji drže zapovesti i koji im se vraćaju. Posle čitanja Šema, Sefer Tora je vraćena u ehal, u pratnji Sandre i Šajen, kojima su se pridružile Dina i Orli.

Po završetku službe, svi prisutni su pozvani na Seudat Micva, prigodan obrok u košer restoranu, gde su se nastavila čestitanja uz poklone i najlepše želje. Sandra i Šajen, pomalo stidljive, na ponos majke i bake bile su prave, male domaćice. Ujak Moše, koji živi u Sjedinjenim Američkim Državama, poslao je cveće i čestitke. Članovi zajednice i prijatelji su čestitali. Među prisutnim prijateljima porodice Beraha-Kovačević, koja je poreklom iz Prištine, bili su i članovi familije Perić, zbratimljene sa Kovačevićima već četiri generacije. Ovo divno prijateljstvo prava je retkost na našim prostorima.

Uz želju da u našoj sinagogi doživimo bar i bat micva vaše dece, još jednom

Mazel Tov, Sandra i Šajen!

JOM KIPUR

SREDA, 8. OKTOBAR 2008.

16:00 MINHA
16:30 SEUDA MAFSEKET
(Obrok pred post, prijave kod rabina Asiela)
17:45 VEČERNJA SLUŽBA ZA JOM KIPUR

ČETVRTAK, 9. OKTOBAR 2008

08:00 JUTARNJA MOLITVA ZA JOM KIPUR
10:50 MAZKIR
11:20 MUSAF
15:30 MINHA
17:15 NEILA
18:30 VEČERNJA MOLITVA ZA KRAJ JOM KIPURA
18:47 AVDALA

SUKOT

PONEDELJAK, 13. OKTOBAR 2008.

17:40 EREV SUKOT
18:30 SUKA

UTORAK, 14. OKTOBAR 2008.

08:40 JUTARNJA MOLITVA
10:30 SUKA
17:30 MINHA
18:00 VEČERNJA MOLITVA ZA DRUGI DAN SUKOTA
18:30 SUKA

ŠEMINI ACERET

PONEDELJAK, 20. OKTOBAR 2008.

17:30 VEČERNJA MOLITVA

UTORAK, 21. OKTOBAR 2008

08:40 JUTARNJA MOLITVA
17:15 MINHA
17:45 EREV SIMCHAT TORA

SUBOTA, 25. OKTOBAR

SALA U ZGRADI SINAGOGE

19:00 JEDAN LET ZA NAS, izraelski film sa titlom na engleskom jeziku. Film govori o tome da li su Saveznici znali šta se događalo sa Jevrejima u Evropi za vreme II sv. rata. Moderator g-đa Najda Brendel, Bet Jisrael, Zagreb.

SUBOTA, 1. NOVEMBAR

JOB, II sprat

19:00 ZNANJE KAO TEMELJ JUDAIZMA – na primeru čitanja prve knjige Mišne Tora. U ovom predavanju zasnovanom na analitičkom čitanju Rambamove Mišne Tora, diplomirani filosof i religiozolog Vukan Marinković (Bet Jisrael, Zagreb) pokušat će dati uvid u svet u kojem se duhovnost i razum, vera i nauka međusobno isprepliću, uslovljavaju i na kraju nadopunjuju.

KURS IZ JUDAIZMA

Zainteresovani mogu da se jave Rabinu Asieli na
063 8179 269.

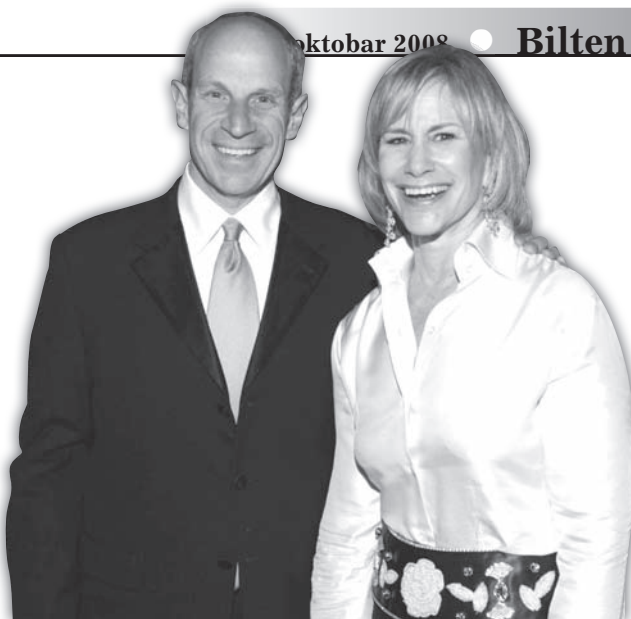

VESTI

Lori Tiš odrešila kesu

Poznati filantrop Lori Tiš, ćerka medijskog mogula Prestona Roberta Tiša, daće 5.000.000 dolara Ješiva univerzitetu za školovanje studenata pravnih nauka. Novac je namenjen da pomogne program školovanja advokata koji će raditi za obične ljude. Lori je izjavila novinarima da će poklon obezbediti bespovratne zajmove (forgivable loans) advokatima kako bi ih to podstaklo na bavljenje pravničkim poslovima za potrebe organizacija za odbranu ljudskih prava, neprofitnih organizacije i tome slično. Fond će pomoći studiranje šezdesetak budućih pravnika godišnje, voljnih da po diplomiranju puno radno vreme provode u javnom servisu za manje od 60.000 dolara godišnje plate. Njegovi korisnici dobijaju godišnje 4.500 dolara ili 22.500 za petogodišnje školovanje.

- Cilj mog poklona je – kaže Tišova – da obezbedim tim mladim ljudima priliku da rade za opšte dobro i ne brinu da li će biti sposobni da izmire svoje velike finansijske obaveze u koje su ušli da bi mogli da plate školovanje.

Srebro kao zlato

Sa pet srebrnih, od kojih je tri osvojila plivačica Inbal Pezaro, i jednom bronzanom, izraelska reprezentacija zauzela je zauzeo 53. mesto po broju osvojenih medalja na Paraolimpijskim igrama u Pekingju.

Na prvom mestu je zemlja domaćin Kina, koja je takmičenje je završila sa 211 medalja od kojih je 89 zlatnih, a za njom idu Velika Britanija sa 102 i Sjedinjene Američke Države sa 99 medalja.

Pezaro, dvadesetjednogodišnjakinja, najmlađa reprezentativka izraelske paraolimpijske ekipe, već se okitila sa dve medalje na istom takmičenju u Atini pre četiri godine. Ona je iz kibuca Emek Izrael i volontirala je u izraelskoj armiji kao instruktor plivanja. Rođena je sa poremećajem kičme

od kojeg su joj obe noge ostale paralizovane. Doron Szaziri, četrdesetjednogodišnjak, osvojio je srebrnu medalju u streljaštvu. Pre toga je isto priznanje dobio u Sidneju 2000. dok je Atini 2004. uzeo dve bronzne. Služeći kao snajperista izraelske armije nagazio je na minu i danas je prikovan za invalidska kolica.

Veslač Eli Navi, debitujući na paraolimpijadi, osvojio je bronzanu medalju, a dubl teniser u invalidskim kolicima Boaz Kramer i Šaraga Vajnberg izgubio je u finalu od branilaca titule Nika Tejlora i Davida Vagnera iz Sjedinjenih Država.

Za razliku od sportista sa smanjenim telesnim sposobnostima njihove kolege iz izraelskog olimpijskog tima osvojile su – jednu medalju.

Ishitren zaključak

Tri Jevrejska tinejdžera nisu napadnuta zbog antisemitizma, tvrdi pariski javni tužilac.

Petoro od šest ispitanih osumnjičenih za nasilje izvršeno 6. septembra nad trojicom dečaka sa jevrejskim kopicama je optuženo. Osumnjičeni su punoletni, a jedan od njih je Jevrejin, obelodanila je policija

Policija nije napadu na dečake, koji su odmah hospitalizovani zbog lakših ozleđa, pripisala rasni motiv.

Francuski zvaničnici i vođe jevrejskih zajednica odmah su osudili taj događaj nazivajući ga antijevrejski motivisanim napadom kakav se već zbio u istoj ulici u junu kada su, takođe, jevrejski tinejdžeri divljački prebijeni. Na konferenciji za štampu koja je usledila odmah posle napada policija je pretpostavila da je njegov uzrok najverovatnije antisemitizam, ali i dodala da u to ne može biti sigurna dok se istraga ne završi. "Da li je zbog politizacije i organizacijskog miljea izostao oprez?" zapitao se pariski dnevnik "Le mond" osvrćući se na ishitrenost u donošenju zaključka da je uzrok napada bio antisemitizam. U istom članku citirao je predstavnik za štampu gradonačelnika i ministarstva unutrašnjih poslova navodeći da su zaključke doneli samo na osnovu prvih informacija dobijenih od policije.

ZANIMLJIVOSTI

Berluskoni uporedio Ahmadinedžada sa Hitlerom

Italijanski premijer našao se na udaru kritika iz Irana zbog, ne direktno izrečenih, ali između redova čitljivih, poređenja predsednika te zemlje Mahmuda Ahmadinedžata sa Adolfom Hitlerom.

Silvio Berlusconi izrekao je nekoliko opaski nedavno u Parizu gde je primio nagradu od Keren Hayesod-United Israel Appeal in France.

- Moramo biti krajnje zabrinuti zbog ludila onih koji kažu, makar to bilo samo za domaće političke potrebe, da Izrael

mora biti izbrisan sa mape sveta – rekao je osvrćući se na komentare koje je prošle godine izgovorio Ahmadinedžad da bi voleo da vidi Izrael uništen.

Misleći na Hitlera, Berlusconi je dodao:

- Mi prosto ne možemo da verujemo da je tako nešto moguće, ali već je postojao jedan gospodin koji je započeo kao demokrat a da bi posle osvajanja vlasti učinio ono što je učinio. Italijanska novinska agencija AND Kronos, javila je da iz Irana upozo-

ravaju da odnosi Italije sa tom zemljom mogu da trpe zbog Berlusconijeve izjave, baš kao i zbog posete Italiji iranskog disidenta Marijama Radžavija.

Na ceremoniji dodele priznanja Berlusconi je ponovio svoju podršku Izraelu:

- Oduvek sam bio, ako tako mogu da kažem, prirodni prijatelj Izraela. U detinjstvu sam imao prijatelje Jevreje koje sam voleo i koji su voleli mene. Onda sam posetio Aušvic i tom prilikom se osetio Izraelcem.

Paradiranje sa neukusom

Organizator izbora “Zvezde godine”, održanog nedavno u Italiji u jednom malom mestu u blizini Rima, prikazao je video klip bivšeg SS oficira Eriha Pribkea kako pozdravlja publiku i želi sreću takmičarima. Devedesetpetogodišnji Pribke, služi kaznu doživotnog kućnog pritvora zbog uloge u masakru 335 Rimljana, dečaka i odraslih, među kojima je bilo i 75 Jevreja, tokom drugog svetskog rata.

Kako piše u izveštajima lokalne štampe, nekoliko ljudi u publici je povikalo: “Sram vas bilo!”

Tamošnji političari i predstavnici jevrejske zajednice odmah su osudili ovaj neukusni egzibicionizam, optužujući organizatora priredbe Klaudija Marinija za korišćenje ratne tragedije u svrhu publiciteta.

- Spekulisanje sa ratnim zločincem je krajnje neukusno,

Video snimak nacističkog zločinca na takmičenju u lepoti izazvao ogorčenje prisutnih

nedopustivo i u suprotnosti sa takmičenjem u lepoti – izjavio je Renco Gategana, predsednik Saveza jevrejskih opština Italije listu “Korijere de la sera”.

- Tome treba pridodati cinizam i potpuno odsustvo saosećanja sa bolom porodica žrtava.

Marini je već pretrpeo oštre kritike ranije ove godine kada je pokušao da u javnosti opravda Pribkea, tvrdeći da je to učinio kao “doprinos mirovnom procesu”.

KULTURA

LIMUD KEŠET

Dodite, Subotica vas čeka!

Dragi prijatelji,

Sa velikim zadovoljstvom obaveštavamo vas da su pristigle prve prijave za Limud kešet!

Srećni smo što možemo da potvrdimo da se ove godine selimo na sever i da imamo prilike da budemo gosti vrlo druželjubivoj i gostoprimljivoj zajednici u Subotici. Jevrejska Opština je smeštena u centru grada sa odličnim uslovima za održavanje radionica, predavanja, diskusija, predstava i smeštajem na svega deset minuta udaljenosti. Takođe, tokom našeg boravka imaćemo priliku da posetimo i prelepu sinagogu koja je odmah pored Jevrejske opštine.

Limud kešet će se održati od 21. do 23. Novembra 2008. godine.

Želimo da vas obavestimo da u hotelu ima dosta mesta, tako da svaka opština može da prijavi sve zainteresovane od 7 do 127 godina!

Ako još niste sigurni šta je ova konferencija evo nekoliko informacija:

Limud kešet konferencija održava se svake godine trećeg vikenda u novembru, svaki put u drugom gradu jedne od zemalja u regiji (Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Makedonija, ili Slovenija). Na prvoj konferenciji bilo je 100 učesnika i 12 predavača, koji su održali 30 radionica u velikom spektru tema o Izraelu i iz istorije, muzike, običaja, praznika, umetnosti i Tore.

Kultura negovanja volonterskog rada predstavlja srce Limuda. Na prošlogodišnjoj konferenciji učestvovalo je 30 volontera, a svake godine na matičnoj konferenciji Limmud UK taj broj prelazi preko 500. Ako želite da pomognete ovoj vrlo uzbudljivoj i dinamičnoj organizaciji postanite Limud volonter. Volonter može biti svako, sve

što je potrebno je da imate dobru volju, želju za radom u timu i da popunite aplikaciju za volontere.

Konferencija je namenjena svim generacijama: onima koji se bave kulturnim i obrazovnim radom, mladim liderima, vaspitačima, roditeljima, srednjoj generaciji i svima onima koji žele da čuju nešto novo ili da provedu vikend u izučavanju jevrejskih tekstova i kulture. Prisustvovaćete različitim pristupima temama: od predavanja, panel diskusija, predstava, izučavanja tekstova, do interaktivnih i kreativnih radionica. Teme pokrivaju sve aspekte života uključujući politiku, zajednicu, edukaciju, porodicu, istoriju, Izrael, muziku, filozofiju, pitanja društva, duhovnosti i Tore.

Osim programa za starije, nudimo vrlo zanimljiv i kreativan program za decu i mlade kao i poseban program za porodice. Za najmlađe, one do 7 godina, organizovaćemo igraonicu sa celodnevnom programom, za onu malo stariju decu planiramo lov na blago, muzičke, plesne, umetničke radionice, a i još po nešto što ćemo ostaviti kao iznenađenje ...

Za dodatne informacije pogledajte našu web stranicu www.limmud-keshet-exyu.org, koja sadrži opširnije podatke o matičnoj Limmud UK konferenciji kao i informacije i slike sa prve Limmud kešet konferencije održane u Beogradu.

Rok za prijave je 20. oktobar 2008. Sve informacije o smeštaju i participaciji možete dobiti u vašim opštinama. (participacija koja je napisana na formularu odnosi se na celu konferenciju).

**Srdačan pozdrav,
Limud tim**

REAGOVANJE

Urednik promašio temu

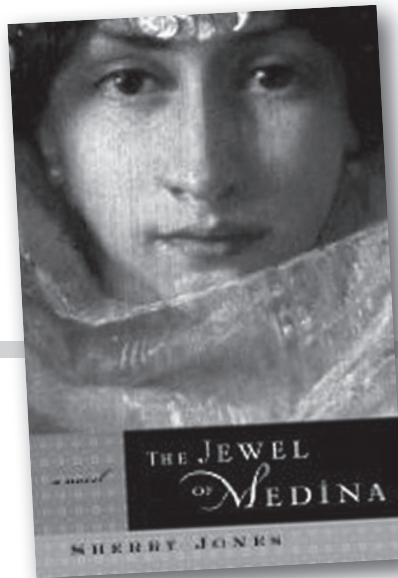
U prošlom broju "Biltena" objavljen je komentar urednika pod naslovom "Reakcija mimo protokola". Komentar je, koliko sam shvatio, podstaknut reakcijom Braneta Popovića nekadašnjeg predsednika Jevrejske opštine Beograd povodom privremenog povlačenja iz prodaje romana "Dragulj Medine" malo poznate američke spisateljice Šeri Džons. U međuvremenu knjiga je vraćena u prodaju što je za zagovornike slobode govora - dobra vest. Ne zbog velike vrednosti dela, u šta ne verujem, koliko zbog slobode govora i izražavanja i, što je posebno važno, makar u nakanama, suočavanja sa životom Muhameda. Knjigu nisam pročitao, ali sam se obavestio o tematici kojom se bavi. Ona govori o vezi pedestogodišnjeg Muhameda sa šestogodišnjom devojčicom koja je ubrzo rezultirala brakom. Autorka je na pogrešan način obradila ovu temu ističući da joj je namera da gradi mostove između kultura. Uskoro će roman biti štampan u gotovo svim zapadnim zemljama, takođe i u Rusiji, Brazilu, Makedoniji... Podržavam izlazak ovog romana samo kao početak ozbiljnijeg kritičkog sagledavanja islama i Muhamedovog kulta. Ono što je nedopustivo u objavljenom uredničkom komentaru to je pravljenje paralele i traženje sramotne analogije između „Dragulja Medine“ i „Protokola sionskih mudraca“. Ovim se, kako bi se narodski reklo, mešaju babe i žabe. Protokoli su dokazani falsifikat ruske carske tajne policije Ohrana. Služe isključivo širenju kleveta i mržnje i kao takve ih treba zabraniti. Tu nema ničeg spornog. Ali ta

paškvila nema apsolutnog ničeg zajedničkog sa činjenicama o Muhamedovom životu koje se samo mogu naslutiti iz romana Šeri Džons. O Muhamedovom braku sa šestogodišnjem devojčicom Ajšom saznajemo ne iz hrišćanskih, jevrejskih, budističkih, ateističkih ili bilo kakvih antimuslimanskih izvora. O tome nam obilne informacije pruža Sahih Buhari, a to jedna od velikih kolekcija Hadita. Haditi su zabeležena usmena tradicija o životu osnivača islama. Buhari je stekao opšte priznanje kao najautentičniji od svih zbirki hadita među samim muslimanima. Ono što je mnogo bitnije je istinito i objektivno proučavanje islama i Muhamedovog života koje ekstremna levica u Izraelu i širom sveta zabranjuju mladim Jevrejima. Jevrejska omladina umesto kritičkog pogleda na islam i Muhameda dobija zašecerenu politički korektnu pričicu koja nema veze sa istinom. Voleo bih da se u našoj zemlji objave ozbiljna naučna kritička dela o ovoj tematici. Posebno mi je stalo da se ispita pitanje genocida koji je Muhamed počinio nad Jevrejima Medine. Ta i mnoga druga veoma važna pitanja obrađena su u delima stručnjaka kao što je Robert Spenser, Kreg Vin, jevrejske autorke Bat Jeor ili briljantnom filmu Herta Vildersa koji bi kod nas trebalo prikazati. Samo tako se može razumeti prava suština najveće pretnje Izraelu. Ne želim da živim u zemlji u kojoj će mi bilo ko određivati šta da čitam, kakvu muziku da slušam, a jednog dana, možda, i kako da mislim i govorim.

Oliver Klajn

ODGOVOR

Ni ja nisam pročitao „Dragulj Medine“, pa će tako i moj odgovor na reagovanje Olivera Klajna imati istu „težinu“. Međutim, pročitao sam ono što sam napisao i u tome nigde nisam primetio da sam stavio znak jednakosti između te, sada već čuvene, knjige i „Protokola sionskih mudraca“. Dakle, nisam primetio da sam pomešao babe i žabe. Jedina analogija bila je kada sam govorio o reagovanju vlasti. Kako mi je u početku izgledalo, a verujem i gospodinu Branetu Popoviću (nikada ne treba verovati prvim vestima), institucije naše države koje treba da brinu o tome da u njoj ne bude dozvoljeno raspirivanje rasnih, verskih i čitave lepeze najrazličitijih mržnji i netrpeljivosti, odmah su odreagovale zabranom

prodaje knjige za koju dobar deo islamske zajednice tvrdi da je vređa. Verovatno su u pravu kada tako kažu, ne znam, ne poznajem toliko islam da bih mogao da sudim o tome. Međutim, u tim trenucima osećao sam se kao pastorče zbog svoje pripadnosti jevrejskom narodu. Pomislio sam: „Zar je moguće da vlasti tolike godine ne reaguju na molbe jevrejske zajednice da iz knjižara uklone bljuvotine na naš račun, a da, kada

muslimani zatraže tako nešto - odreaguju filmskom brzinom? Zar je moguće da Srbiji nisu sva njena deca jednaka? “ Kasniji sled događaja pokazao je da, izgleda, jesu, jer ni u slučaju „Dragulja“ njene institucije nisu reagovale. To je učinio sam izdavač, a kada se predomislio, sve što su vlasti učinile bilo je da izraze žaljenje. A to, da sloboda govora i izražavanja stavova mora da postoji, notorna je stvar u svakoj demokratiji i tu se sa gospodinom Klajnom slažem uz jedni malecku korekciju: protiv sam slobode govora i izražavanja stavova onih koji bi da je ukinu i svoj pogled na svet nature silom. Stihovi: „Ko drukčije kaže, taj kleveće i laže“ nikada nisu bili poezija za moju dušu.

Saša Ristić

DOBROVOLJNI PRILOZI

PORODIČNE VESTI LIČNE VESTI

BEOGRAD

Za Socijalni fond

6.000 dinara - K. G. Domkoš – Vida Nedomački, u znak zahvalnosti za zdravstvenu i moralnu podršku

5.000 dinara – Brankica i Rade Kosorić, povodom šest godina od smrti njene majke i godišnjica smrti izuzetnih prijatelja Tilde Musafije iz Telaviva i Avrama Altaraca iz Jerusalima

3.000 dinara – Silvana Mitrev-Delovska i Ela i Nenad Delovski povodom šest meseci od smrti voljenog muža, oca i dede dr Dimitrija Delovskog

2.500 dinara – porodica Bruner iz SAD, povodom Roš hašana.

2.000 dinara – Anica Drače, u znak sećanja na rođake Sariku i Haima Papa, Morica, Anice i Dude Montiljo

2.000 dinara – Zorica Perić, u znak sećanja na teta Anicu Montiljo

Hevra kadiša

– za Jevrejsko groblje

50 evra – porodica Salcberger u znak sećanja na supruga i oca Vladu Salcbergera

50 evra - Ela i Bogdan Popović, za nadgrobnu ploču Milice Berahe, a povodom godišnjice smrti majke i tašte Berte Kunorti

3.000 dinara – Silvana Mitrev-Delovska i Ela i Nenad Delovski povodom šest meseci od smrti voljenog muža, oca i dede dr Dimitrija Delovskog

2.000 dinara – Anica Drače, u sećanje na drage prijatelje Štefu i Ervina Šalamona i Smiljku i Šuicu Salom

2.000 dinara – Moric D. Montiljo iz Naharije (Izrael), umesto cveća na grobove Jakova Čelebije, Mime Atijasa, Avrama Baruha, Josipa Pesaha, Josipa Erliha i Alberta Montilja

2.000 dinara – Moric D. Montiljo, umesto cveća na grobove rabina Cadika Danona, rabina Josifa Levija, Iaka Poljokana, mr. ph. Samuela Gaona, dr Isaka Albaharija, Josefa Izraela, Bencionia Pinta i Rafaila Blama, a u znak sećanja na višegodišnji rad u verskoj delatnosti

30 evra – Mosko i Ina Katan sa Elicom Montiljo iz Izraela povodom smrti drage tetke Erne Kabiljo

20 evra – Mosko i Ina Katan povodom 31 godine od smrti oca i svekra Šandora Katana

10 evra – Nina Eskenazi povodom smrti drage Erne Kabiljo

10 evra – Nina Eskenazi povodom 31 godine od smrti oca Šandora Katana

Za Hor „Braća Baruh“

50 evra – Zita Perl Glavaški u znak sećanja na rano preminulog zeta Dejana Uroševića

Za „Bilten“

250 USA dolara – Nada Nojman, Kalifornija (SAD)

2.500 dinara – porodica Bruner iz SAD, povodom Roš hašana.

1.500 din. - Suzana Kovačević, povodom **bat micve** za kćerke Sandru i Šajen Kovačević - Feldman

Za knjigu

“Mi smo preživeli”

200 USD – Branka Milošević, Boston (SAD)

100 USD – doktori Eta, Igor i Vesna Najfeld, iz Njujorka (SAD) povodom 19 godina od smrti muža i oca dr Alfreda Najfelda

50 evra – Glavaški Perl-Zita, umesto rođendanskog poklona Suzani Fridlander-Kemenji iz Ramat Gana

2.500 dinara – porodica Bruner iz SAD, povodom Roš hašana.

Za kulturnu delatnost

Opština se zahvaljuje gospođi Brankici Kosorić na sedam knjiga autora Kristijana Berndaka

NIŠ

Za Groblje

500 evra - JDC

300 evra – SJOS

NOVI SAD

Za delatnost Opštine

100 evra – N.N.

Za Socijalni fond

10.000 dinara – porodice Đorđević – Branislav, Dušanka, prim. dr Nedeljko i Ristanović – Jelisaveta, Saša, Maša i Hana

Za „Bilten“

1.000 dinara – Anđelka, Georg i Emilija Šefer, povodom praznika Roš hašana i Jom kipur, a u znak sećanja na supruga i oca, mr. Ivana Šefera, njegove roditelje Belu i Klaru Šefer i porodicu stradalu u novosadskoj raciji

Za Groblje

1.000 dinara – Anđelka, Georg i Emilija Šefer, za uređenje prilaza Jevrejskom groblju u Novom Sadu

Za Hram

1.000 dinara – Anđelka, Georg i Emilija Šefer

ZEMUN

Za Groblje

100 usa dolara – N. N.

ZRENJANIN

Svetlana i Egon Boral dobili su sina Simona, Zoe i Noa brata, a JO Zrenjanin novog člana. Mazal tov!

UMRLI

BEOGRAD

Erna Kabiljo, 19. septembra, rođena 1921. godine

NOVI SAD

Nemanja Bogdanov, u 28. godini

PANČEVO

Vera Pavlović, u 85. godini

SUBOTICA

Katica Nemet, u 76. godini

JERUSALIM – SOMBOR

Na Erev Roš hašana, 29. septembra, u jerusalimskoj bolnici, posle dugog bolovanja, preminuo je osamdesetdvogodišnji Aleks Ernst Praki, poreklom Somborac.

Summary

Stronger Together

Since the first day of the gathering of representatives of Jewish communities from former-Yugoslavia, Hungary, and JDC, held 20-21 September in Subotica, it was obvious that the „Mishpaha“ project was something that has been needed for a long time. The very idea, as we said in one of the previous issues of the Bulletin, is to be implemented in two stages. The first is bringing the „family“ together again and renewing the close links between Jewish communities from former Yugoslavia, and the second will be the establishment of the Standing Conference of Jewish Communities of SE Europe. This event in the Subotica Jewish community was excellently organized by the hospitable host and its leader Robert Sabadoš in an atmosphere of full understanding of the cause for which it was convened.

During the discussions of the first day there was an absence of contentious tones or fervor and dispute so characteristic of the spirit of our tradition which is often believed to mean that two Jews means at least three different opinions. All the attendants supported the idea of establishing the Standing Conference of Jewish Communities of SE Europe, and some expressed regret that this has not been done at least three ears earlier.

- Our objective is to stop assimilation, to assist the so-called „fourth generation“ in the spirit prevailing in our faith to become Jews and continue to manage and lead the Jewish community, as we are or more or less in the age when we should hand this work down to the younger ones – said Aleksandar Nećak, President of the Federation of the Jewish Communities of Serbia, in his welcome to the attendants. – It is also our objective to raise the respect that we enjoy in the communities where we live to a respectable level. All of us, with the exception of Hungary, are among small communities and as such not always able to deal with all the problems. If in Serbia I represent a community of 3,000 Jews, although according to official statistics the number is 1,158 - this is not an impressive number, but if I say that I represent the Standing Conference of Jewish Communities of SE Europe which represents almost sixty thousand members, or even more including the Hungarian Jews, that it can not be ignored. Of course, when we are united our voice will be heard also in the European Jewish Congress and other European institutions.

Neither shalt thou bear false witness against, except...

One day in 1941, Aron Hajon asked Bogoljub Stevanović to assist him to get personal documents, and at that time both families were already living in Belgrade. He was to testify that the Jew Aron was allegedly a Serb by the name Aca Marković, a refugee from the village Pilice near Zvornik. Bogoljub Stevanović agreed to do so, not hesitating a moment. As the issuance of personal documents required two witnesses to guarantee for the accuracy of data provided, Aron and Bogoljub asked another man from Zvornik for help. It was Ljubo Blagojević, who also accepted without any hesitation. Off they went to the Commissariat for Refugees in the Miloša Velikog Street in Belgrade, where based on their statements, testimony and signatures, Aron received a refugee identification document. That document was the salvation for Aron Hajon. He managed to get to Niš to join his wife Sofija and daughter Julijana (at that time under the names Dara and Mirjana Marković) and to survive under that name until the end of the war. Bogoljub Stevanović and Ljubo Blagojević, honorable men from Zvornik, with their signatures guaranteed that Aron Hajon is a Serb Aca Marković, a refugee from Bosnia and helped him avoid a sure death. If their false testimony was revealed, there would be no salvation for any of the three of them. In 1998 in Belgrade Bogoljub Stevanović and the late Ljubo Blagojević were included among the Righteous among the Nations.

Interview: Ephraim Zurof

In recent years there is an increasing number of people criticizing what you are doing by saying something like: „Why is he chasing those sclerotic and dementious old men who anyway already have one foot in the grave?“ How do you comment such approaches and thinking? – this was one of the questions asked of Ephraim Zurof in his interview for the „Bulletin“.

- I wish I had received a dollar or a Euro from each one who asked this question, and probably in that case I would be a millionaire. Now I ill try to summarize the complete Torah in one minute. First, the passage of time does not for a moment relieve the perpetrators of the crime they had committed. Second, I do not think that people deserve a medal by having lived to be old. Third, if we were to set a time limit for the guilt and sentences; what would be the consequences of that? Well, the consequences would be that if you are rich enough, smart enough and lucky enough to live to avoid justice before you are old, you would be a free man, not burdened with the genocide in which you participated. And, number four, Simon Vizenhal often emphasized, every victim deserves an effort to find the killer. Imagine if we stop to prosecute the war criminals and two weeks later someone comes to you and says: „I found my grandmother's murderer!“ What would you tell him? Maybe: „Sorry, the shop is closed, we work no more!“

Daughters of Law

Before the reading of the Shema, the rabbi addressed the girls with the words of a teacher to remind them that they until then they were children and had many bonuses in heaven. As of this day, however, they became of age in faith and accepted the respect of their religious duties but, being still very young; there is still quite some credit for them in heaven. The Rabbi said that by this act of Šajen and Sandra coming to age in faith an injustice has been rectified in respect to their mother Suzan and grandmother Dijamanti who, due to difficult times did not have their own bat mitzvah. Such a development of events was expressed in the sharashat of Ki Tecca, who sends the message that the future belongs to those who keep the commandments and return to them. After the reading of Shema, the Sefer Torah was returned to the ehal, accompanied by Sandra and Šajen, joined by Dina and Orli.

After the ceremony was over all the attendants were invited to Seudat Micva where refreshments were served in the kosher canteen, and the congratulations, presents and best wishes were given. Sandra and Šajen, somewhat shy, the pride of their mother and grandmother, were the young hosts. Uncle Moše, living in the USA, sent flowers and best wishes. Community members and friends congratulated them. Among those present were friends of the Beraha-Kovačević family, originating from Priština, and family Perić, who for four generations now have been „brother“ families. This wonderful friendship is truly rare in our regions.

Šugar – das unheimliche

The work „Šugar - das unheimliche“ deals with the issue of how the beginnings of psychoanalysis in Serbia, initiated by Nikola Mikloš Šugar, as the founder of psychoanalysis in Serbia, have been fully erased from public memory. The lecture titled „Thanks God, It is So, Regretfully“ (originally „Hvala bogu, tako je-nažalost!“) spoke of the legacy and significance of the theoretical work by Nikola Mikloš Šugar, and of the reasons why even 70 years later, the public of Serbia is not aware of the most significant psychoanalyst and theoretician of psychoanalysis in the region. Apart from Nikola Šugar, the man who first introduced psychoanalysis in Serbia, the concentration camps of Nazi Germany were also the end to the lives of his mother, brother and one sister. The only surviving member of the family, the other sister, survived four concentration camps. During the 1990s, prompted by Petar Klajn, she actively contributed to reconstructing the biography of her brother.

TISKOVINA IMPRIMEE

Exp. Savez jevrejskih opština Srbije,
11000 Beograd, Kralja Petra 71a

POB 30
SRBIJA / SERBIA

Gešer sukot karavan

U velikoj sali Domu JNA u Beogradu 18. oktobra 2008. godine u 19 časova održaće se Gešer sukot karavan, tradicionalni mjuzikl plesa i glume. Osim učesnika iz Srbije u programu će se pojaviti i gosti iz Grčke, Turske, Bugarske i Rumunije. Pozivamo vas da prisustvujete ovom tradicionalnom spektaklu u organizaciji JOINTA.

PREDLOG

Vi biste oglas u “Biltenu”?
Mi bismo donaciju!
Hajde da se dogovorimo
TEL: 011/26 24 359

Obaveštenje

Program “Birthright”, u organizaciji Sohnuta, za mlade 18-26 godina iz Srbije i Hrvatske, održaće se od 28.12.2008 do 07.01.2009. godine. Pravo prijave imaju mladi koji nisu bili u Izraelu. Sve informacije u vezi sa ovim programom dobićete u Jevrejskoj opštini Novi Sad od Verice Ungar, tel: 021-423-882.

Izdavač: Savez jevrejskih opština Srbije, Kralja Petra 71-a, POB 30, **tel:** 011/26 24 359, 26 21 837; **Fax:** 011/26 26 674,
e-mail: bilten@savezscg.org; Izlaženje Biltena pomaže Ministarstvo vera Srbije; CIP – Katalogizacija u publikaciji;
Narodna biblioteka Srbije, Beograd; ISSN 1452-130X = Bilten – Savez jevrejskih opština Srbije; COBISS.SR-ID 81280012;

Glavni i odgovorni urednik: Stanimir Saša Ristić; **Tehnički urednik:** Dušan Oluić;

Svi potpisani članci odražavaju lično mišljenje autora, koje se ne podudara uvek sa mišljenjem redakcije.

Rukopisi za naredni broj se primaju do 20. u mesecu; Redakcija zadržava pravo da prilagodi priloge; Štampa: SPRINT d.o.o. – Beograd
